

LASTE SOOVITUSED, KUIDAS INTERNETIS MÕISTLIKULT JA TERVISLIKULT TEGUTSEDA

LASTE NÕUANDVA PANEELI UURINGU TULEMUSED

November 2018

KOKKUVÕTE

SÕPRUS

Kui tunnend end üksildasena, ära heitu – internetist leiad alati sõpru

Ole internetis teiste vastu sõbralik!

Internetis on teisi lihtne kaasata – kasuta seda võimalust

USALDUS INTERNETIS

Ära usu kõike, mida sa internetis näed, loed ja kuuled

Räägi vanematega, enne kui lähed internetituttavaga kohtuma või tahad tundmatule lingile vajutada

Ära levita valeinfot ja kuulujutte ning ära õhuta teisi kahtlastele linkidele klõpsama

KOOLITÖÖD

Pea meeles, et koolitöö on tähtsam kui internetis niisama ajaveetmine

Jäta koolitöö tegemise ajaks telefon teise tuppa või lülita see hoopis välja

HEAOLU

Naudi internetis mängimist, aga ära võta seda võistlusena

Kui kaotasid mängu, hoia oma pahameelt kontrolli all ja ära ela seda teiste peal välja

Internet pakub rõõmu vaid siis, kui kasutad seda mõõdukalt ja mõistlikkuse piires

PEREKOND

Tee tehnoloogia kasutamises paus ja veeda aega oma perega

Kaasa perekond oma internetiellu ja jaga nendega oma internetikogemusi

SISUKORD

4

SISSEJUHATUS

9

TULEMUSED TEEMADE KAUPA

32

ÜLEVAADE TULEMUSTEST

41

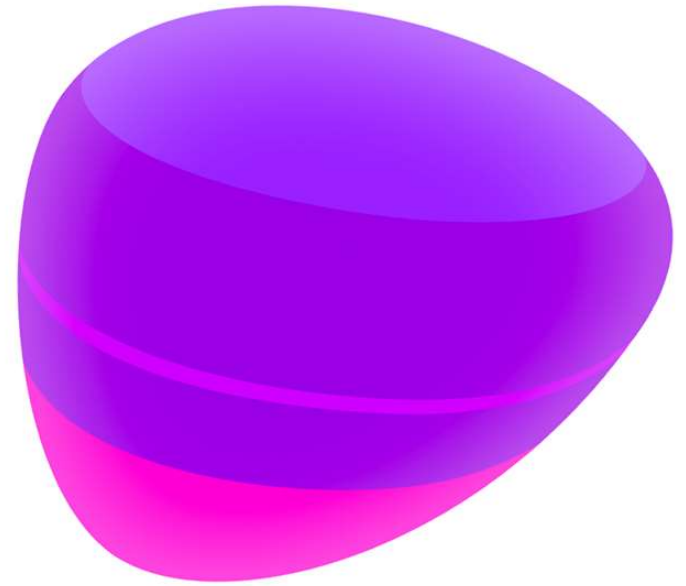
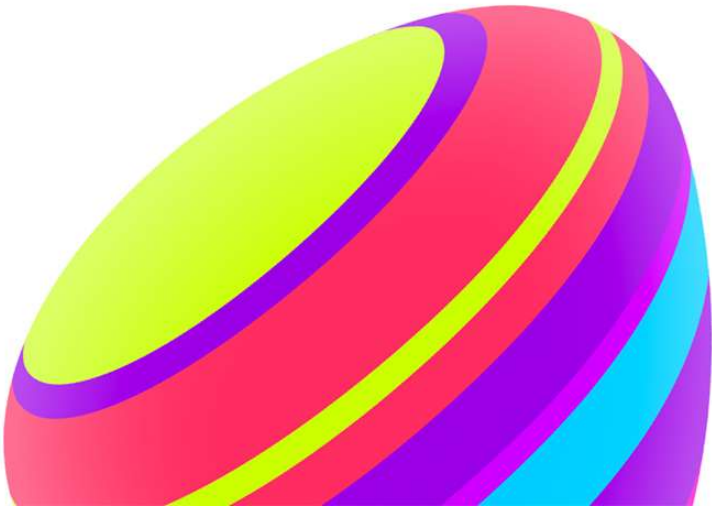
UURINGU LÄBIVIIMISE
MEETOD JA ULATUS

46

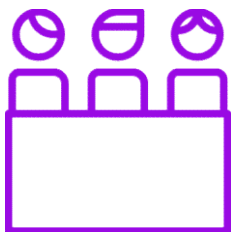
LISA: GRAAFIKUD

SISSEJUHATUS

LASTE NÕUANDEV PANEEL

Tehnoloogia ja kommunikatsioonivõrkude kiire areng on loonud noortele võimaluse olla internetis kogu aeg, ajast ja kohast sõltumata. Paljudel lastel on internetiühendusega nutitelefonid. Internet on muutunud laste elu lahutamatuks osaks.

Laste Nõuandev Paneel (CAP) on Telia Company algatus koostöös lastekaitseorganisatsioonide ja koolidega seitsmes Skandinaavia ja Balti riigis. Laste Nõuandva Paneeli eesmärk on mõista, kuidas lapsed näevad digitaalset maailma, kasutades teabe kogumiseks kvalitatiivseid koosloome meetodeid. Algatuse eesmärk on luua Telia Company jaoks võimalused, kuidas ettevõtte saaks veelgi paremini mõista lapsi tehnoloogia kasutamise kontekstis ning panustada seeläbi IKT valdkonna ja ühiskonna arengusse.

2018. aasta sügisel osales 700 12-aastast last Laste Nõuandva Paneeli koosloome töötubades, kus loodi soovitusel, kuidas internetis mõistlikult käituda. Töötubade läbiviimise korraldas Telia koos oma partneritega (World Childhood Foundation ja riiklikud lastekaitseorganisatsioonid). Soovitused valmisid animeeritud filmidena. Filmide loomiseks kasutati tahvelarvuteid ja animatsioonitarkvara Plotagon.

Partnerorganisatsioonid

Laste Nõuandva Paneeli peamine koostööpartner on rahvusvaheline lastekaitseorganisatsioon **World Childhood Foundation**, kes tagab professionaalse lähenemise lastega töötamiseks ja nende arvamuste kogumiseks.

Uuringu tehnilise poole eest hoolitses uuringu ja analüüsifirma **Ipsos**, kes koostas ka uuringu lõppraporti.

Laste soovitusel loodi animeeritud filmidena, kasutades animatsioonitarkvara **Plotagon** (www.plotagon.com), mille kasutus oli selle projekti raames tasuta.

Taani organisatsioon Center for Rummelighed, mis tegeleb laste loova ja interaktiivse õppe edendamisega, aitas välja töötada töötoa meetodeid ja teemasid.

LASTE NÕUANDEV PANEEL

LASTE NÕUANDEV PANEEL

Soovitused internetis mõistlikult tegutsemiseks

Interneti mõju tervisele, eriti laste kontekstis, on avalikus ruumis leidmas üha suuremat kõlapinda. Mõned ülemaailmse haardega ettevõtted on laste internetikasutusega seotud probleemide lahendamiseks loonud lastele ja peredele suunatud programme teadlikkuse tõstmiseks. Kahjuks ei ole vee tehtud kuigi palju uuringuid, mis analüüsiks interneti mõju laste füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele tervisele, kuid me teame, et lastel on internetiga ka negatiivseid kogemusi. Laste Nõuandva Paneeli varasemad uuringud (CAP, 2017/18) näitasid, et enam kui pool lastest on internetis kogenud üht või enam küsitluses mainitud negatiivset olukorda. Teised uuringud on näidanud, et 30% lastest on internetis kogenud kiusamist (Friends Online, 2017). Need on numbrid on kõrged ja seda hoolimata asjaolust, et lapsed on internetiohtudest üldiselt teadlikud ja oskavad nendega toime tulla (CAP, 2016/17). Nende teadmiste valguses paluti lastel CAPI töötubade raames jagada oma kogemusi ja teadmisi, kuidas internetis ennast kaitsta ja kuidas kasutada tehnoloogiat nii, et see kasutajaid ei kahjustaks.

Viis teemat, mille raames lapsed on soovitusi jagasid

Töötubades osalenud lastele anti ette viis internetiga seotud valdkonda, mille raames lapsed oma soovitusi animatsioonitarkvara Plotagon abil animeeritud filmideks vormisid – sõprus, info usaldusväärsus, koolitööd ja perekond. Need teemad esinevad laste internetikasutuse kontekstis kõige sagedamini, nii positiivses kui negatiivses võtmes.

Uuringu järeldused

Laste Nõuandev Paneel on loonud laste kuulamiseks inspireeriva lähenemise. Koosloome meetod on andnud projektis osalejatele hulgaliselt väärtuslikku teavet. Käesolevas raportis avaldatud uuringu tulemusi jagavad Telia Company ja projektis osalenud partnerid ka jätkutegevuste raames erinevate kanalite kaudu. Telia Company kutsub üles algatama teemakohaseid arutelusid IKT valdkonnas, lastekaitsega tegelevate organisatsioonides ja ühiskonnas laiemalt.

WORLD CHILDHOOD FOUNDATION - EESSÕNA

Kui täiskasvanud räägivad laste internetikäitumisest, keskenduvad nad sageli sellele, kuidas peaks lastele turvalist ja riske vältivat tegutsemist õpetama. Kuid selline lähenemine tegelikkuses ei toimi. Internet muutub kiiresti ja täiskasvanud ei jõua muutustega kaasas käia, seevastu laste jaoks see probleem ei ole.

Minu kogemus ütleb, et internet sunnib täiskasvanuid aktsepteerima tõsiasja, et me ei ole enam selle valdkonna eksperdid. Tänapäeva lapsed Skandinaavias ja Balti riikides kasvavad koos arvutite, tahvelarvutite ja nutitelefonidega. Nad lähevad sujuvalt üle ühelt suhtlusviisilt teisele, haaravad lennult uusi kontseptsioone ja äppe ning kohanevad kiiresti. Rääkides sellest, et laste tegevus internetis on oluline, tähendab mõista, et ka laste arvamused ja kogemused on olulised. Seega peame leppima asjaoluga, et ka lapsed on internetiga seotud küsimustes eksperdid.

Kui me tahame lastele õpetada, kuidas internetis turvaliselt tegutseda, peame kõigepealt mõistma, mida nad internetis teevad, millised on nende väljakutsed ja milliseid strateegiaid nad väljakutsetega hakkamasaamiseks kasutavad nii internetis kui reaalses elus. Just seda me selle projektiga soovimegi saavutada. CAP'i töötubades osalenud lapsed lähtusid oma kogemusest ja mõtlesid välja soovituselised tegevused nii noorematele lastele kui ka täiskasvanutele. Ilmselt tundsid lapsed, et nendest soovituselised oleks abi mõlemal rühmal. Oleme näinud, et lapsed tahavad internetiga seotud teemasid arutada täiskasvanutega, kes on nende internetiellu kaasatud. Nad teavad, et me ei saa kõigest aru, aga nad tahavad meile näidata, mis elu internetis käib. Laste edastatud sõnum on väga selge – täiskasvanud ei pea oleme eksperdid, nad peavad lihtsalt olemas olema.

Susanne Drakborg

Programmijuht

WORLD CHILDHOOD FOUNDATION

www.childhood.org

CENTER FOR RUMMELIGHED - EESSÕNA

Laste jaoks tähendab tehnoloogia emotsioone, kuuluvust ja sõprust. Enamasti.

Lastele on oluline grupikuuluvus. Nad tahavad olla ühenduses, ehitada tugevaid suhteid, avastada maailma ja õppida seda, mis tundub neile oluline. Laste vaatepunktist nähtuna on vanemad ja õpetajad sellel teekonnal olulised toetajad, kes on iseenesestmõistetavalt käepärast, kui neid on vaja. Laste teadlik fookus on oma eakaaslastel, enamasti kooli ja mõnikord ka interneti kontekstis. Internetielu on koolielu pikendus ning see tähendab seda, et kui midagi läheb valesti, võib tehnoloogia aidata kaasa probleemi süvenemisele. Seega peavad vanemad õppima, kuidas luua heaks eluks vajalik keskkond. Sellest teadmisest lähtuvalt viib Telia igal aastal läbi laste internetikäitumisega seotud uuringuid ja projekte Laste Nõuandva Paneeli raamistikus, et õppida, kuidas me saame lapsi toetada.

IRL: LOL

Täiskasvanute ja laste internetikogemused ei ole ühesugused. Täiskasvanud näevad telefoni teisiti kui lapsed. Laste jaoks ei ole olemas "päriselu, IRL – *in real life*". Tehnoloogia abil vahendatavad emotsioonid on täpselt sama "päris" kui silmast silma kontakti puhul saadav elamus. Tehnoloogia on laste teadvuse pikendus, mitte omaette reaalsus. Lastele teeb nalja, kui täiskasvanud ei mõista, kui oluline on lapse jaoks tema tehnikaseade või kui vanemad üritavad kehtestada reegleid, millest saab lihtsalt mööda minna. Me peame aru saama laste reaalsusest. Selleks tuleks veeta lastega aega, küsida neilt küsimusi ja arutada elu heade külgede, ohtude ja dilemma üle.

Sotsiaalse elu keskmes on kool

Suurem osa laste kogemustest - nii rõõmsad hetked kui ka konfliktid või tõrjutuse tunne – on seotud teiste lastega, kellega kohtutakse koolis või kodupiirkonnas. Digitaalse eluga kaasnevad üheaegselt nii võimalused kui ohud. Kiusamine on võrdselt levinud nii internetis kui päriselus. Seega peavad täiskasvanud hoolt kandma, et laste suhted oleks positiivsed. Internetisuhtlus võib võimendada konfliktide sügavust ja ulatust ning seetõttu peavad lapsed oskama digitaalses reaalsuses eriti hästi navigeerida. Et täiskasvanud saaks lapsi tegelikust elust lähtuvalt suunata, peavad nad tundma huvi ja küsima küsimusi laste elude ning huvitegevuste kohta.

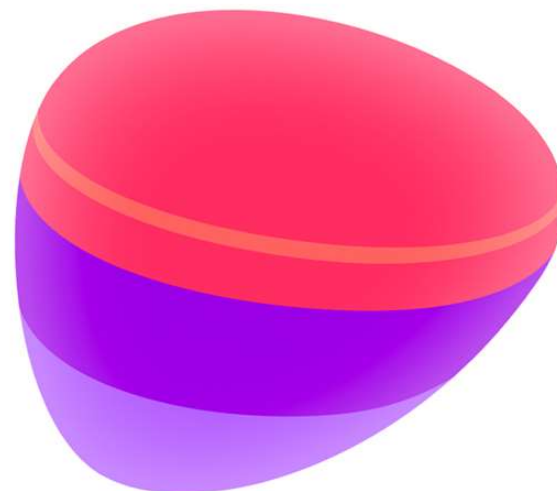
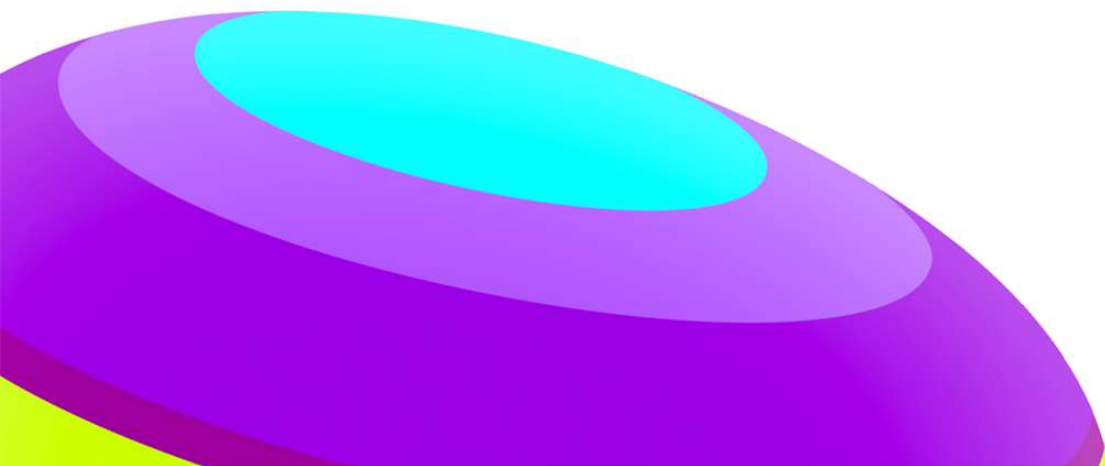
Søren Kjær Jensen

Juhataja
Center for Rummelighed
www.rummelighed.org

TULEMUSED

TEEMADE LÕIKES

SÕPRUS

SÕPRUS FILMID

Võttes arvesse sõpruse teemat käsitletud filmide arvu, võib öelda, et tegemist on ühe kõige olulisema internetielu valdkonnaga.

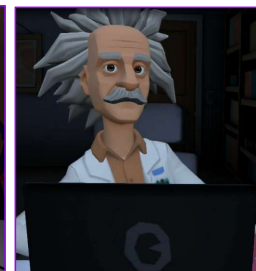
Sõpruse teema keskmes on interneti roll uute sõprade leidmisel. Näiteks tehti filme, mis rääkisid sellest, kuidas lapsed (või ka täiskasvanud), kes tunnevad end veidi kõrvalejäetuna või üksildastena, leiavad internetifoorumitest mõttekaaslasid. Samuti tehti filme, mis näitasid, kuidas klassi tulnud uut last saab kaasata, kutsudes teda arvutimängu mängima või liites ta sotsiaalmeedias grupivestlusesse.

Kuigi interneti võimet inimesi ühendada nähakse positiivsena, võib pelgalt internetitasandil toimuvast suhtlusest jääda väheks, kui on soov inimest päriselt tundma õppida. Samuti on inimestel internetis lihtne jätta endast tegelikkusele mittevastav mulje. Kui internetisuhtluse eesmärgiks on leida uusi sõpru, võib internetikarakterid ja tegelikkuse erinevus valmistada suurt pettumust.

INTERNETI KAUDU SAAB LEIDA UUSI SÕPRU

„Vaata, kiisu! Mul on uus sõber!“

EESTI

„Head esimest koolipäeva, kallid poeg“

TAANI

„Hei, Jens! Kas tahad Fortnite' mängida?“

„Ma sain internetist uue sõbra ja ma kohtun temaga reedel!“

NORRA

„Väga tore! Aga äkki peaksid temaga enne videokõne tegema, et näha, milline ta tegelikult on?“

SÕPRUS FILMID

Teemat, kuidas olla hea sõber ja kuidas teisi kohelda, käsitleti päris palju. Tavapärane sõbralikkus, viisakus, kaasamine ja abivajajate toetamine on samavõrd oluline nii päriselus kui internetis. See tuli välja filmidest, kus näidati, kuidas lapsed hoidsid ära oma sõprade pahatahtlikud kommentaarid sotsiaalmeedias; ja teisalt, kuidas lapsed aktiivselt kaasasid teisi oma mängudesse ja grupivestlustesse.

Kuigi põhimõtted, kuidas teiste inimeste suhtes käituda, on samad nii päriselus kui internetis, erineb elektrooniliste kanalite kaudu toimuv suhtlus silmast-silma vestlusest. Tekstide ja piltide kaudu internetis suheldes on sageli keeruline aimata märkide taga peituvat mõtet ja kavatsust, sest puudub võimalus näha sõnumisaatja näo miimikat. Väärtõlgendus võib aga viia arusaamatusteni ja teha inimesed kurvaks.

KUIDAS OLLA HEA SÕBER

„Haha! Vaata ta pilte – need on nii koledad“ Ma kirjutan siia alla, et ta on luuser!”

LEEDU

„Oot-oot! Ta ei ole ju tegelikult halb... Ma ei lase tal seda teha”

“Ma võitsin 19 punktiga. Aitäh, Milo, et näitasid, kuidas Fortnite’ mängida!”

TAANI

„Miks Sa kirjutasid, et mu pilt on kole?”

ROOTSI

“... Aga see teeb mind kurvaks.”

„Ma olin lihtsalt aus.”

„Oi, vabandust... Ma ei tahtnud Sulle haiget teha.”

SÕPRUS SOOVITUSED

CAP'i töötubades osalenud lapsed soovitasid mitte alla anda, kui tunned end üksildase või kõrvalejäetuna. Internetis on palju inimesi ja kindlasti on nende seas keegi, kes sinuga klapib.

Üks otsekohene soovitus on kohelda teisi võrdselt hästi nii päriselus kui internetis. Kuigi kontekst on päriselus ja internetis erinev, on inimeste tunded ikka samad ning seega peab hästi käituma ka elektroonilistes kanalites.

Üldine soovitus lastele on kasutada interneti sotsiaalset mõõdet luues positiivseid emotsioone - kaasates teisi mängudesse või laikides Instragrami pilte. Üks väike liigutus internetis võib teistele tähendada palju.

Kui tunned end üksildasena, ära anna alla – internet on suur ja lai ning seal on alati keegi, kes sinuga klapib.

Ole teiste inimestega internetis sõbralik!

Internetis on teisi väga lihtne kaasata – kasuta seda võimalust!

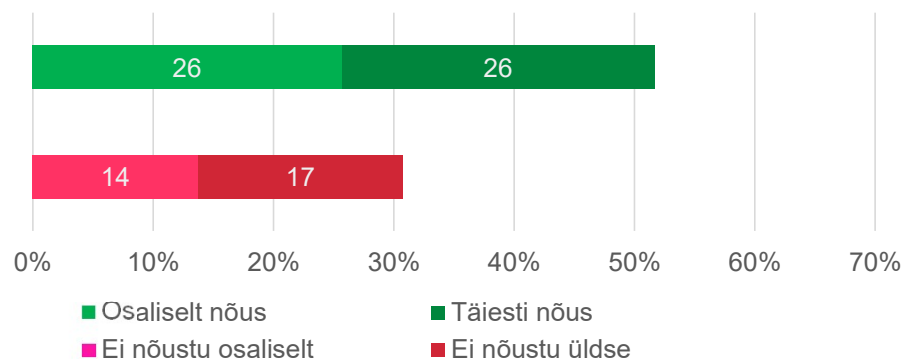
SÕPRUS KÜSIMUSTIK

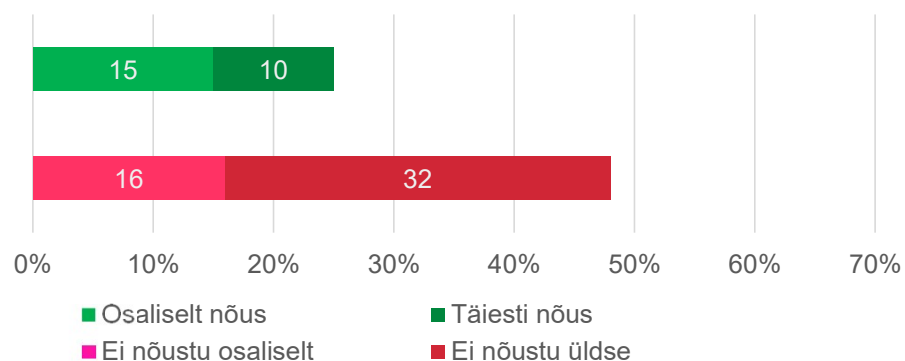
Statistiline analüüs näitas, et CAP uuringutes osalenud lapsed saavad väga hästi aru, millest nad räägivad, kui nad soovitavalt noorematel internetist sõpru leida. Enam on pooltel lastest on internetist leitud sõbrad, seega soosivad sotsiaalvõrgustikud mitte ainult olemasolevate sõprussidemete tugevdamist, vaid ka uue loomist.

Internetisõpruse varjuküljeks on asjaolu, et mõned inimesed võivad end tunda väljajäetuna. 25% uuringus osalenud lastest soovivad, et neid rohkem kaasataks ja 10% lastest tunnevad kaasamisest tõsist puudust. Kuigi 75% lastest on olemasoleva olukorraga rahul, ei pruugi kaasamine näida esmapilgul olulise tegurina, kuid lapsed siiski tajuvad probleemi olemasolu. Soovitus teisi kaasata on siiras ja põhineb laste enda kogemusel.

TELEFON/TAHVELARVUTI/ARVUTI ON AIDANUD MUL UUSI SÕPRU LEIDA

MA TAHAKS, ET MIND KAASATAKS ROHKEM VEEBIS OLEVATESSE SÕPRUSKONDADESSE

7 riigi kaalutud keskmine. Skaala: olen nõus, olen pigem nõus, pigem ei ole nõus, ei ole nõus

USALDUS INTERNETIS

USALDUS INTERNETIS FILMID

Usaldus tuli uuringus välja olulise teemana, mille märksõnadeks on liikumine päriselu ja internetielu vahel. Täpsemalt öeldes tähendab see päriselus kohtumiste kokkuleppimist või internetis isiklike andmete andmist kellelgi, keda sa päriselus ei tunne. Sa ei saa kunagi kindel olla, kes on teisel pool ühendust ja endast liiga üksikasjaliku info jagamine võib lõppeda väga halvasti.

Laste filmid sisaldasid üldteada soovitusi mitte istuda võõrasse autosse, leppida kohtumisi kokku ainult neis kohtades, kus liigub palju inimesi ja mitte avaldada oma elukohta.

Kui sa ei ole ettevaatlik, võivad asjad lõppeda väga halvasti – välistatud pole ka inimrööv või mõrv. Mitmed laste filmid võtsid malli õudusfilmidest, kus mehed on kurjad ja tüdrukud satuvad ohtu.

Laste filmides väärivad tähelepanu mõte, et internetis viibides otsene oht tavaliselt puudub. Ohtlikuks võib olukord muutuda siis, kui suhtlus internetist pärisellu liigub.

OLE TEADLIK INTERNETI JA PÄRISELU ERINEVUSTEST

„Miks Kaisa meile midagi ei räägi!!!? Ta peaks juba kodus olema. Äkki on ta röövitud?“
EESTI

„Keegi, keda ma päriselus ei tunne, tahab kohtuda. Mida ma tegema peaks?“

NORRA

Ema ütleb:
„Hästi, ma tulen Sinuga kaasa.“

„Kuhu me sõidame? Kes sa oled? Sa ütlesid, et oled tüdruk!“

EESTI

Voiceover:
„Palun ütle alati oma vanematele, kuhu ja kellega sa lähed.“

USALDUS INTERNETIS FILMID

Teine usaldusega seotud teema on asjaolu, et internetis võivad asjad näida paremad kui nad tegelikult on. See, mis internetis paistab hea, ei pruugi olla tore päriselus.

Näiteks on lihtne sattuda kiusatusse, kui sulle pakutakse asju päris tasuta või väga odavalt. See võib aga tähendada, et sa vajutad kahtlastele linkidele ja satud olukorda, kus sinult petetakse välja raha, sa tellid kallid teenused, mida sa ei saa lõpetada või siis laadid pahavaraga nakatunud veebilehte külastades kogemata enda telefoni või arvutisse viiruse.

Lisaks on usaldusega seotud ka asjaolu, et internetis on lihtne levitada valet ja kuulujutte. Internetis on lihtne teha klikimagnetiteid – pealkirju või pilte, mis on loodud tõmbama tähelepanu, aga sisu selle taga on puhas jama või lihtsalt mõttetus.

On hea meeles pidada, et internetis levib igasugune info palju kiiremini kui päriselus ning seega on oluline olla tähelepanelik selle osas, mida näed ja jagad. Halvimal juhul võib valeinfo teistele palju haiget teha.

TURVALISUS INTERNETIS TÄHENDAB ETTEVAATLIKKU JA LÄBIMÕELDUD KÄITUMIST

„Niisiis, lapsed, ärge kunagi uskuge internetireklaame, äppe, mis ütlevad, et nad annavad asju tasuta või koguni maksavad teile raha. Kui te ei ole kindlad, et pakkumine on usaldusväärne, hoidke sellest eemale.“

LEEDU

„Ma leidsin äpi, mis annab käimise eest raha ja see näeb välja nagu pärisäpp.“

LEEDU

“Sa oled ikka täitsa rumal, keegi ei anna käimise eest raha“

„Ema, ma ei tea, kuhu ma vajutasin, see asi lihtsalt ilmus ekraanile.“

ROOTSI

„Teinekord küsi, enne kui tundmatutele linkidele ja videotele vajutad.“

USALDUS INTERNETIS SOOVITUSED

Peamine soovitus on küsida oma vanematelt abi ja nõu. Samuti võid rääkida mõne teise täiskasvanu või sõbraga, kellel on samasuguse olukorraga kogemusi.

Üldiselt on alati parem olla avatud ja küsida nõu, selle asemel, et proovida lahendust üksi välja mõelda.

Kindel soovitus on mitte kohtuda internetituttavaga, ilma sellest vanematele eelnevalt rääkimata. Veel parem, ära mine kohtumisele üksi, võta keegi kaasa. Vähim, mida peaks tegema, on ütleva, kuhu ja kellega sa kohtuma lähed.

Samuti tuleks vanematega nõu pidada enne, kui vajutad lingile, mille sisu sa ei tea. Ning päris kindlasti ei tohi internetis anda nõusolekut või osta midagi, enne kui oled vanematega rääkinud.

Ära usu kõike, mida sa loed,
näed ja kuuled internetis

Räägi oma vanematega, enne
kui lähed internetituttavaga
kohtuma või tahad tundmatule
lingile vajutada

Ära levita kuulujutte ja valet
ning ära julgusta teisi
kahtlastele linkidele vajutama

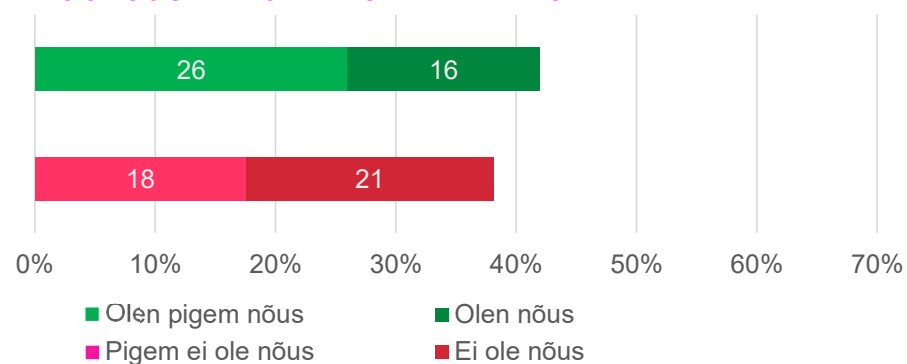
USALDUS INTERNETIS KÜSIMUSTIK

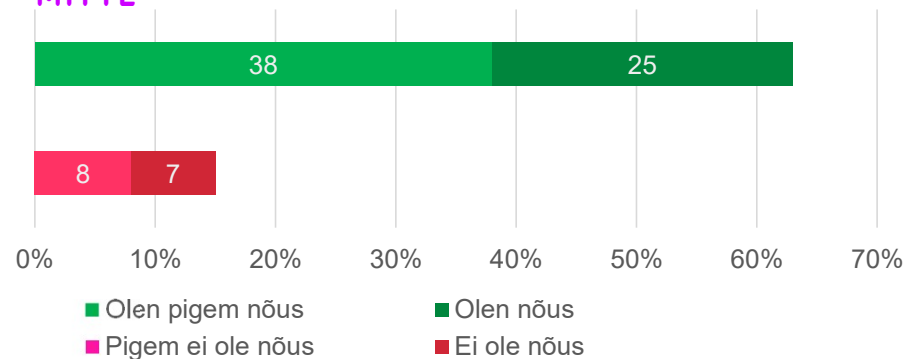
Veidi enam kui 40% lastest ütles, et nad näevad internetis kuulujutte sageli ja veidi vähem kui 40% arvas, et see väide nende kohta ei käi. Erinevus võib tulla asjaolust, et lapsed veedavad internetis aega erinevalt ja keskenduvad erinevatele asjadele.

Internetis oleva info suhtes on lapsed üsna enesekindlad – 63% väitsid, et nad teavad, kuidas info tõesust kontrollida ja 25% on selles täiesti kindlad.

MA KOHTAN INTERNETIS TIHTI KUULUJUTTE JA TAGARÄÄKIMIST

MA TEAN, KUIDAS VÄLJA SELGITADA, KAS INTERNETIST LEITUD INFORMATSIOON ON TÕSI VÕI MITTE

7 riigi kaalutud keskmine. Skaala: olen nõus, olen pigem nõus, pigem ei ole nõus, ei ole nõus

KOOLITÖÖ

KOOLITÖÖ FILMID

Interneti ahvatlused võivad koolitööd segama hakata. Uuring näitas, et kui sa oled 12-aastane ja teed koolitööd üksi, kipub internet rohkem segama kui olema koolitöös abivahendiks.

Koolitööst tehtud filmid räägivad valdavalt kahest teemast.

Esiteks, internetis olemine võib liiga palju aega võtta, mis viib selleni, et kodutöödeks ei jää piisavalt aega. Üldjuhul on filmi narratiiviks konflikt, kus natuke ebaküps laps tahab internetis lõbusalt aega veeta ja range lapsevanem või õpetaja üritab teda internetist eemale suunata.

Teine teema käsitles olukorda, kus laps on koolitöödega algust teinud, aga telefoni pidevalt ilmuvad teavitused ei lase tal keskenduda. Nendele teavitustele reageerimist ei vaadelda filmides kui lõbusat tegevust, vaid kui kohustust.

ÄRA LASE INTERNETIL KOOLITÖÖDE TEGEMIST SEGADA

„Sa peaks järgima nõuannet, mida ma Ollele andsin – kodutööde tegemise ajaks lülita telefon välja või jäta see teise tuppa.“

ROOTSI

Maja kodus

„Ma pean praegu Messengeris olema. Ma saad kodutöid hiljem ka teha!“

LÄTI

Koolis

„Miks sa kodutöid ära ei teinud. Nüüd saad sa hindeks mitterahuldava“

„Kas sa mängid jälle arvutimängu? Sa pead oma kooliprojektiga tegelema!“

SOOME

„Aga ema, ma mängin ainult natuke veel ja siis tegelen kooliprojektiga.“

KOOLITÖÖD SOOVITUSED

Koolitööde osas on esmane soovitus pidada meeles, et kool on tähtis ja see peab olema teistest asjadest eespool.

Nii tüütu kui see ka ei ole, kui su vanemad räägivad sulle pidevalt, et peaks vähem mängima ja rohkem aega õppimisele pühendama, on neil seda öeldes õigus. Tuleb leida tasakaal, et koolitööd saaks tehtud, kuid jääks aega ka mängudeks. Tasakaalu saavutamiseks tuleb aega planeerida. Lapsed soovitasid ajakava tegemist, mängimise mittealustamist enne, kui koolitööd on tehtud ja vaheldumisi tunnikaupa mängimist ja õppimist.

Keskendumist segavate nähtuste osas on soovitused selged – lülita telefon välja ja/või vii see teise tuppa.

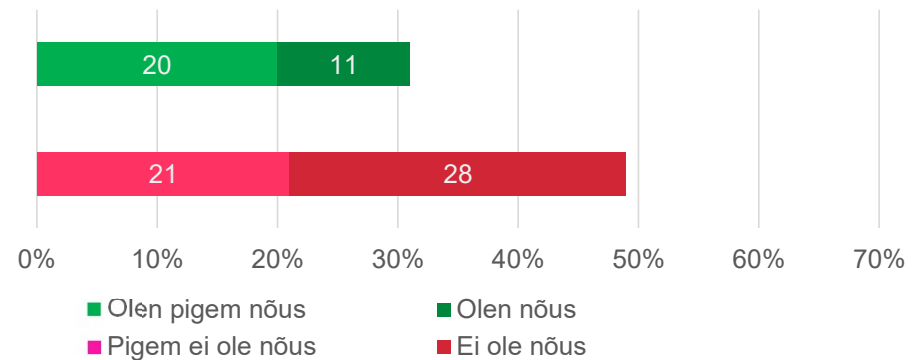
KOOLITÖÖD KÜSIMUSTIK

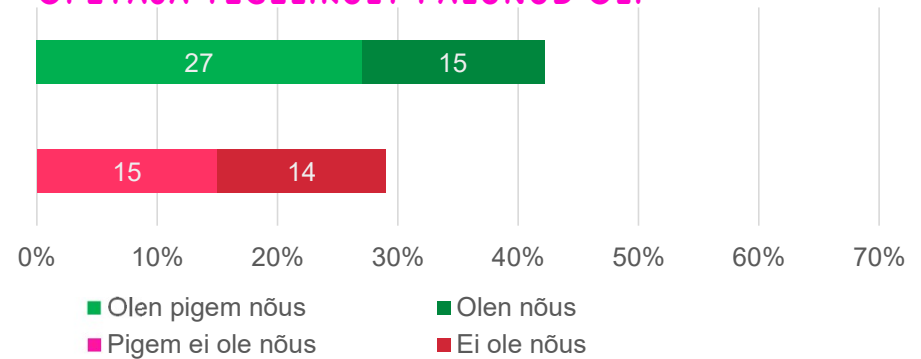
Tähelepanu hajumine ja keskendumine olid koolitööga seotud filmides populaarsed teemad. Uuring näitas, et 31% lastest tajuvad, et seadmed segavad koolitööde tegemist. Ülejäänud 69% on sellele probleemile lahenduse leidnud või ei näe nad seadmete tähelepanu hajutavat mõju murekohana. Igal juhul on tegemist olulise teemaga ja ilmselt kuulevad paljud lapsed selle kohta oma vanematelt.

Interneti tähtsust kodutööde tegemises näeme asjaolust, et enam kui 40% lastest kasutavad internetti, et õppida rohkem kui õpetaja neilt ootab. Seega, juba 12-aastased lapsed kasutavad internetti mitte ainult meelelahtutuseks ja suhtlemiseks, vaid ka teadmiste omandamiseks.

TELEFON/TAHVELARVUTI/ARVUTI SEGAB MIND, KUI MA TEEN OMA KODUSEID KOOLIÜLESANDEID

MA KASUTAN INTERNETTI SELLEKS, ET OMA KOOLITÖÖDE KOHTA VEEL ROHKEM UURIDA KUI ÕPETAJA TEGELIKULT PALUNUD OLI

7 riigi kaalutud keskmine. Skaala: olen nõus, olen pigem nõus, pigem ei ole nõus, ei ole nõus

HEAOLU

HEAOLU FILMID

Heaolust rääkivaid filme tehti väga vähe. Seda teemat käsitlesid ainult mõned lapsed Eestis, Soomes, Lätis ja Rootsis.

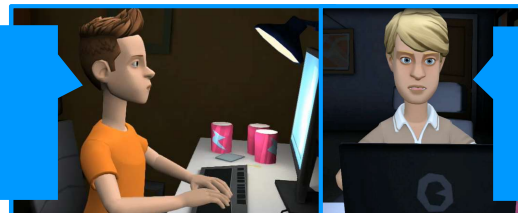
Heaoluga seostub näiteks võime kontrollida internetis mängides oma emotsioone. Reaalajas mängimine on sageli väga võitluslik ja võitu peetakse tähtsaks, kuid on oluline meeles pidada, et mängu ei tasu võtta liiga tõsiselt ja kindlasti ei ole hea enesevalitsust kaotada ja vihastada, kui sa kaotad. Mängimise mõte on tunda head meelt mängu hetkel, olgu siis üksi või kellegagi koos mängides.

Teine heaoluga seotud teema on internetis lõbusalt aja veetmine. Internetis saab mängida, vaadata naljakaid videoklippe ja see võib su tuju tõsta, kui oled kurb või nukras meeleolus.

Kuigi internet võib pakkuda head meelelahutust, on oluline leida tasakaal interneti ja päriselu vahel, nii et internet ei hakkaks segama sõpradega suhtlemist või koolitööde tegemist.

VIHA JUHTIMINE JA RÕÕM INTERNETIST

„Ma saan
vihaseks, kui
mul mängus
hästi ei lähe“
ROOTSI

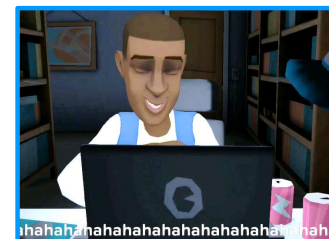
„Pea meeles, et
see on kõigest
mäng.“

„Kuidas ma saan
tagada, et ma midagi
vihahoos ära ei lõhu,
kui ma mängu
kaotan?“
soome

„Karju ja
tuuselda viha
leevenduseks
patja“

„Olen kurb, sest
läksin sõbraga
tüllil. Vaatan
Youtube'ist klippe“
EESTI

„Nüüd olen jälle
rõõmus ja tahan
sõbraga ära
leppida.“

HEAOLU SOOVITUSED

Heaoluga seotud soovitud muutustest jõuab esile mõte mitte võtta interneti liiga tõsiselt. Kui sa vihasid või ärritud olukorras, kui asjad ei lähe nii, nagu sa soovisid, on halb olla nii sul endal kui ka teistel inimestel, kui sa oma emotsioone nende peal välja elad.

Internet on koht, kus saab hästi aega veeta ja teha asju, mis sulle rõõmu pakuvad. Näiteks, kui saad koolis halva hinde, võib interneti kasutamine su tuju paremaks teha.

Laste hinnangul on internetis viibimine üldiselt hea, eeldusel, et kogu aeg interneti peale ei kulu.

Teisalt võib internetis olemine aega ära võtta teistelt tegevustelt. Eriti tugevalt on mõjutatud suhted sõprade ja perekonnaga, kes tunnevad end kõrvalejätute või hüljatutena. Hea tasakaalu leidmine interneti ja päriselu vahel parandab sinu ja sinu lähedaste heaolu.

Naudi internetimänge, aga ära võta neid liiga tõsiselt

Kui kaotad mängu, kontrolli oma viha ja ära ela seda teiste peal välja

Internet pakub sulle rõõmu, kui sa kasutad seda mõõdukalt

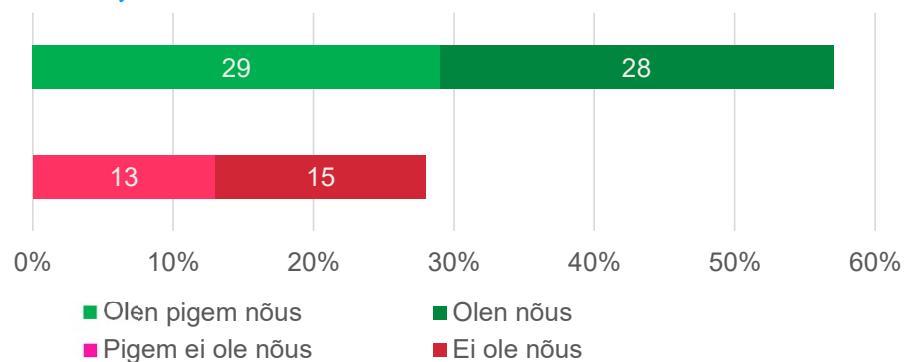
HEAOLU KÜSIMUSTIK

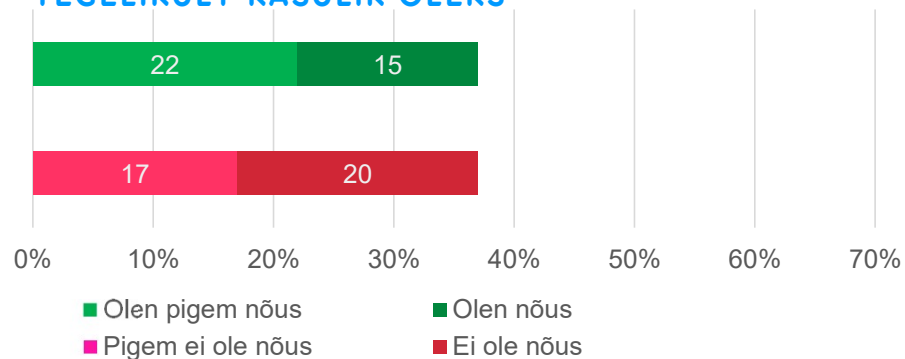
Heaolu puudutavates küsimustes on kesksel kohal interneti kasutamine enesetunde parandamiseks. Laste soovitus oma noorematele kaaslastele on leida internetist asju, mis pakuvad rõõmu. Soovitus põhineb laste enda kogemusel - ligi 60% uuringus osalenutest kasutab interneti tuju tõstmiseks.

Üldiselt näevad lapsed internetielu väga positiivses valguses. Internetis on sõbrad ja seal saab veeta lõbusalt aega, lisaks aitab internet tuju parandada ja koolitöid teha. Teisalt on lapsed on teadlikud ka sellest, et internetielu ja päriselu vahel peab olema tasakaal. 37% lastest tunneb, et nad veedavad internetis liiga palju aega ning 15% on sellega täiesti nõus.

KUI MA OLEN KURB, LÄHEN VEEBIKESKKONDA, ET LEIDA ASJU, MIS MU TUJU PAREMAKS TEEKSID

MA TUNNEN, ET VEEDAN ROHKEM AEGA TELEFONIS/TAHVELARVUTIS/ARVUTIS, KUI TEGELIKULT KASULIK OLEKS

7 riigi kaalutud keskmine. Skaala: olen nõus, olen pigem nõus, pigem ei ole nõus, ei ole nõus

PEREKOND

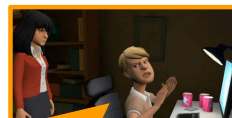
PEREKOND FILMID

Kuigi perekond ei olnud viiest etteantud teemast kõige populaarsem, tõusevad peresuhted ja tehnoloogia mõju suhetele filmides selgelt esile. Mitmed filmid räägivad sellest, kuidas tehnoloogia kasutamisel on negatiivne mõju pereelule. Näiteks olukorrad, kus lapsed ei taha arvutimängu juurest ära tulla, et vanematega aega veeta, või kui laste mõtted on õhtusöögi ajal mujal, sest telefonis toimuv hajutab nende tähelepanu. On tähelepanuväärne, et just lapsed on need, kes on oma seadmetesse sulgunud ja ei pööra vanematele tähelepanu. Kuid mõned filmid illustreerivad ka topeltstandardit, kus vanemad, olles ise pidevalt telefonis, soovivad, et lapsed veedaks vähem aega arvutis.

Teine sageli käsitletud teema on internetielus toimuva jagamine vanematega. Filmidest on näha, et kui lapsed jagavad internetis kogetud rõõme ja probleeme oma vanemate või õdede-vendadega, saavad nad neilt väärtuslikku tuge ja praktilist nõu, kuidas lahendada internetis toimuvaga seotud küsimusi.

KOOSOLEMINE SOODUSTAB MÕISTMIST JA ÜHTEKUULUVUSTUNNET

„MINE ÄRA, ma mängin Fortnite!“
ROOTSI

*„Ta saatis mu välja.“
„Okei, mängime siis temaga koos.“*

„Ma ju ütlesin, et see on lõbus.“

„Olle, lõpeta arvutis mängimine ja mine mängi väljas.“
ROOTSI

„Ema, mida sa teed? Miks sa kogu aeg telefonis oled? Sa pole sugugi parem kui Olle.“

*„Ema, ma pean sulle midagi rääkima. Keegi kirjutas mulle internetis halva kommentaari.“
„Proovi selle pärast mitte muretseda. Need on rumalad inimesed, kes ei mõtle, mida nad ütlevad.“
„Aitäh, ema! Ma armastan sind!“*

TAANI

PEREKOND SOOVITUSED

Selle teema soovitusel taustal on mõistmine, et nii lapsed kui vanemad on rõõmsad, kui nad saavad koos aega veeta, kuid internetitegevused võivad aja koosveetmist sageli segama hakata.

Mõnikord saab ainult internetist pausi tehes vältida selle halba mõju pereelule. Perekonna ühistegevustest rääkides viitasid lapsed peamiselt reaalse elu tegevustele, kuid mõned kirjeldasid ka seda, kuidas lapsed koos vanematega internetis aega veedavad, näiteks mängivad mängu või vaatavad videoklippe.

Teine lastele mõeldud soovitus on olla avatud oma internetitegevuste osas ja jagada oma kogemusi vanematega. Vanemad on emotsionaalselt toeks, kui keegi käitub õelalt (jätab inimesi gruppidest välja, postitab õelaid kommentaare jne) ning samuti saavad nad pakkuda praktilist nõu, kuidas selliseid olukordi lahendada.

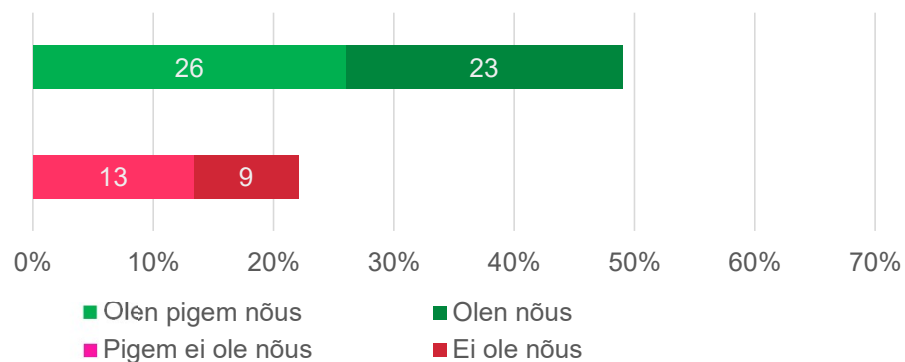
PEREKOND KÜSIMUSTIK

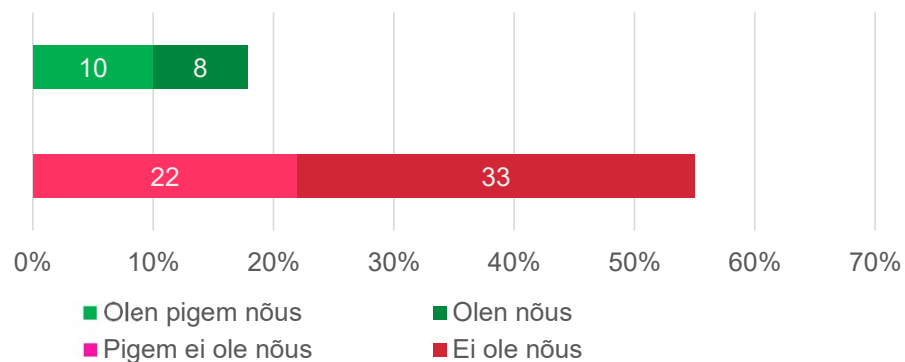
Peaaegu pool lastest tunnevad, et vanemad toetavad nende internetitegevusi ja –harrastusi, ning seejuures 23% lastest on selle väitega täiesti nõus. 21% ei nõustu üldse ning 29% on kahevahel. Seega on laste hinnangul lapsevanemad üldiselt laste tegevustega internetis üsna rahul.

Üks kasulik soovitus, mida lapsed andsid, on kaasata vanemaid oma internetiellu. Lapsed vajavad vanemate nõuandeid ja tuge ning vanemad peavad teadma, mis nende laste elus toimub. Kuid internetis koos aja veetmise osas on laste arvamus selge – lapsed ei taha koos vanematega internetis olla. Kõikidest uuringu küsimustest sai see kõige vähem nõusolevaid vastuseid.

MU VANEMAD ON MINU VEEBIKESKKONNAGA SEOTUD HOBIDE JA HUVIDE SUHTES TOETAVAD

MA SOOVIN, ET MU VANEMAD TEEKSID KOOS MINUGA VEEBIKESKKONNAS ROHKEM ASJU

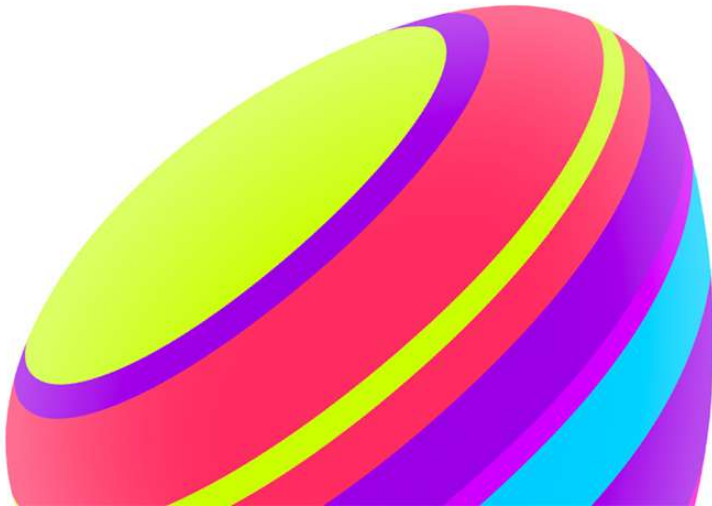
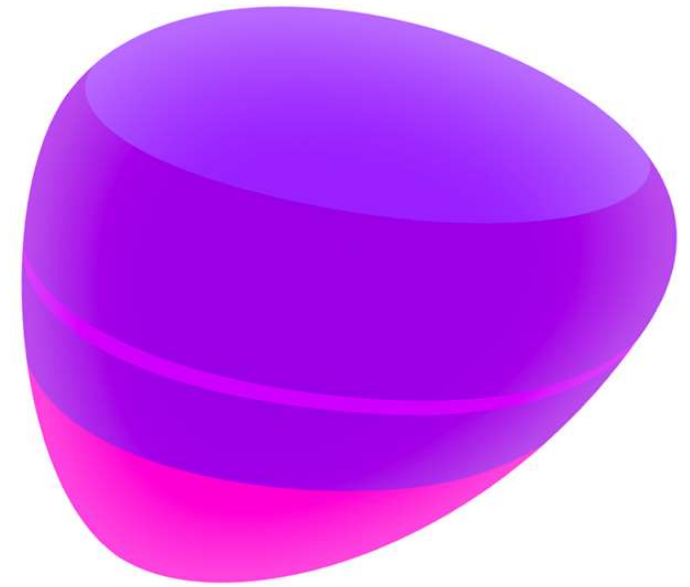

7 riigi kaalutud keskmine. Skaala: olen nõus, olen pigem nõus, pigem ei ole nõus, ei ole nõus

UURINGU TULEMUSED

RIIKIDE KESKMINE JA RIIKIDE
DETAILED ANDMED

SÕPRUS

Sõpruse-teemaliste filmide läbiv soovitus on olla internetis kõigi suhtes sõbralik ja kaasav ning ka teadmine, et internetist on lihtne leida uusi sõpru ja mõttekaaslasi.

USALDUS INTERNETIS

Soovituseks on vältida inimeste kriitikavaba usaldamist internetis ning valida hoolikalt nii suhtluskaaslasi kui külastatavaid veebilehti. Kui sa ei ole kindel, et plaanitav tegevus on turvaline, tuleks nõu saamiseks vanematelt abi paluda.

KOOLITÖÖD

Rõhutatakse, et koolitöö on muudetest tegevustest olulisem. Üldine soovitus on lülitada telefon välja või viia see kaugemale, et saaks rahulikult koolitöödele keskenduda.

HEAOLU

Heaolu tähendab peamiselt tasakaalu interneti ja päriselu vahel. Samuti ei tohiks internetimänge liiga tõsiselt võtta, sest mängimise eesmärk on eelkõige lõbusalt aega veeta, mitte ilmtingimata võita.

PEREKOND

Oluline on jälgida, et internetis olemine ei hakkaks segama perega koos aja veetmist. Lisaks on kasulik jagada vanematega oma internetielu, et nad saaks vajadusel pakkuda tuge ja anda nõu.

KOKKU

Nõustuvad, et internet aitab neil uusi sõpru leida

53%

25%

Tahavad, et neid kaasataks rohkem veebis olevatesse sõpruskondadesse

Kohtavad internetis tihti kuulujutte ja tagarääkimist

42%

63%

Teavad, kuidas välja selgitada, kas internetist leitud informatsioon on tõsi või mitte

Arvavad, et telefon/tahvelarvuti/arvuti segab neid, kui nad teevad oma koduseid kooliülesandeid

31%

42%

Kasutavad interneti selleks, et oma koolitööde kohta veel rohkem uurida kui õpetaja tegelikult palunud oli

Kui ollakse kurb, minnakse veebikeskkonda, et leida asju, mis tuju paremaks teeksid

56%

38%

Tunnevad, et nad veedavad rohkem aega telefonis/tahvelarvutis/arvutis, kui tegelikult kasulik oleks

Arvavad, et vanemad on nende veebikeskkonnaga seotud hobide ja huvide suhtes toetavad

49%

18%

Soovivad, et vanemad teeksid koos nendega veebikeskkonnas rohkem asju

SÕPRUS

Taanis käsitleti sõprust kui soovitusi olla teiste suhtes sõbralik ja anda kõikidele võimalus, sest siis on kindel, et internetist saab alati sõpru leida.

USALDUS INTERNETIS

Nagu ka teistes riikides, on Taanis usaldus oluline teema. Soovitustena mainiti mitte usaldada kõiki inimesi internetis ning ka seda, et kui internetituttav tahab sinuga kokku, peaks seda kindlasti täiskasvanuga arutama.

KOOLITÖÖD

Taani laste soovitus oli seada koolitööd arvutimängudest olulisemaks ning panna telefon koolitööde tegemise ajaks kõrvale, et see keskendumist segama ei hakkaks.

HEAOLU

Ükski Taani laps heaolu oma filmi teemaks ei valinud.

PEREKOND

Taanis rääkisid pereteemalisi filme, et oluline on oskus olla päriselus kohal, mitte veeta kogu vaba aeg telefonis ning rääkida vanematega oma tegemistest internetis.

TAANI

Nõustuvad, et internet aitas neil uusi sõpru leida

55%

20%

Tahavad, et neid kaasataks rohkem veebis olevatesse sõpruskondadesse

Kohtavad internetis tihti kuulujutte ja tagarääkimist

27%

44%

Teavad, kuidas välja selgitada, kas internetist leitud informatsioon on tõsi või mitte

Arvavad, et telefon/tahvelarvuti/arvuti segab neid, kui nad teevad oma koduseid kooliülesandeid

21%

28%

Kasutavad interneti selleks, et oma koolitööde kohta veel rohkem uurida kui õpetaja tegelikult palunud oli

Kui ollakse kurb, minnakse veebikeskkonda, et leida asju, mis tuju paremaks teeksid

57%

32%

Tunnevad, et nad veedavad rohkem aega telefonis/tahvelarvutis/arvutis, kui tegelikult kasulik oleks

Arvavad, et vanemad on nende veebikeskkonnaga seotud hobide ja huvide suhtes toetavad

46%

11%

Soovivad, et vanemad teeksid koos nendega veebikeskkonnas rohkem asju

SÕPRUS

Eestis räägiti sõpruse kontekstis peamiselt uute sõprade leidmisest internetis, kuid ka sellest, et uute tutvavatega tuleb olla ettevaatlik, sest mitte kõik inimesed ei ole heatahtlikud.

USALDUS INTERNETIS

Usalduse internetis valisid Eesti lapsed oma filmide teemaks kõige sagedamini. Filmides räägiti sellest, et internetis ei saa kedagi pimesi usaldada, sest kui mitte olla ettevaatlik, võib tekkida tõsiseid probleeme.

KOOLITÖÖD

Koolitööde juures on oluline, et internetitegevused ei hakkaks kodutööde tegemist segama. Lisaks võib arvutimängude liiga tõsiselt võtmine tekitada halva enesetunde. Ühes filmis räägiti ka sellest, et interneti saab kasutada koolitööde tegemiseks.

HEAOLU

Eesti lapsed arvavad, et internet pakub võimalust tegeleda asjadega, mis teevad õnnelikuks ja rõõmsaks. Soovitusena tuli välja, et teisi ei tohi kiusata ei internetis ega päriselus.

PEREKOND

Perekonnast tegid Eesti lapsed vaid ühe filmi, mille soovitus oli austada pere liikmete privaatsust internetis - mitte sekkuda teiste sotsiaalmeediakontodesse jne.

EESTI

Nõustuvad, et internet aitab neil uusi sõpru leida

45%

24%

Tahavad, et neid kaasataks rohkem veebis olevatesse sõpruskondadesse

Kohtavad internetis tihti kuulujutte ja tagarääkimist

35%

55%

Teavad, kuidas välja selgitada, kas internetist leitud informatsioon on tõsi või mitte

Arvavad, et telefon/tahvelarvuti/arvuti segab neid, kui nad teevad oma koduseid kooliülesandeid

43%

44%

Kasutavad interneti selleks, et oma koolitööde kohta veel rohkem uurida kui õpetaja tegelikult palunud oli

Kui ollakse kurb, minnakse veebikeskkonda, et leida asju, mis tuju paremaks teeksid

52%

50%

Tunnevad, et nad veedavad rohkem aega telefonis/tahvelarvutis/arvutis, kui tegelikult kasulik oleks

Arvavad, et vanemad on nende veebikeskkonnaga seotud hobide ja huvide suhtes toetavad

32%

16%

Soovivad, et vanemad teeksid koos nendega veebikeskkonnas rohkem asju

SÕPRUS

Soomes räägiti sõpruse teema raames, et uusi sõpru on lihtsam leida internetist kui päriselust ning oluline on olla teiste vastu sõbralik, nt mitte postitada õelaid kommentaare või jagada inetuid pilte.

USALDUS INTERNETIS

Teemal "Usaldus internetis" tegid Soome lapsed palju filme, mis näitab, et see küsimus on nende jaoks oluline. Filmides näidati, kui lihtne on internetis levitada kuulujutte ning enda kohta valetada. Soovituseks on olla alati ettevaatlik ja kriitiline.

KOOLITÖÖD

Koolitöödest tehti kaks filmi, mis rääkisid sellest, et oluline on mitte lasta telefonil koolitööde tegemisest tähelepanu eemale juhtida. Soovitus oli lülitada telefon välja, et sõnumid ja teavitused keskendumist segama ei hakkaks.

HEAOLU

Soome lapsed arvasid, et kui arvutimängudele kulub liiga palju aega, hakkab see inimese heaolu mõjutama, näiteks võib kannatada une kvaliteet ja mängu kaotamine võib põhjustada vihast reaktsiooni.

PEREKOND

Peresuhetest tehti kaks filmi ning mõlemad andsid soovitusi järgida perekonnas kehtivaid internetikasutust suunavaid reegleid (nt ealised piirangud mängudele ja filmidele) ning olla oma vanematega internetielu osas aus ja avatud.

SOOME

Nõustuvad, et internet aitab neil uusi sõpru leida

55%

10%

Tahavad, et neid kaasataks rohkem veebis olevatesse sõpruskondadesse

Kohtavad internetis tihti kuulujutte ja tagarääkimist

47%

79%

Teavad, kuidas välja selgitada, kas internetist leitud informatsioon on tõsi või mitte

Arvavad, et telefon/tahvelarvuti/arvuti segab neid, kui nad teevad oma koduseid kooliülesandeid

21%

37%

Kasutavad interneti selleks, et oma koolitööde kohta veel rohkem uurida kui õpetaja tegelikult palunud oli

Kui ollakse kurb, minnakse veebikeskkonda, et leida asju, mis tuju paremaks teeksid

61%

38%

Tunnevad, et nad veedavad rohkem aega telefonis/tahvelarvutis/arvutis, kui tegelikult kasulik oleks

Arvavad, et vanemad on nende veebikeskkonnaga seotud hobide ja huvide suhtes toetavad

41%

11%

Soovivad, et vanemad teeksid koos nendega veebikeskkonnas rohkem asju

SÕPRUS

Sõpruse-teemalisi filme tegid Läti lapsed kõige rohkem. Filmid räägivad sellest, kuidas internetis saab luua häid sõprussuhteid olles sõbralik ja toetades teisi.

USALDUS INTERNETIS

Tõese info saamiseks ei tohi olla kergeusklik ning alustada võõrastega vestlusi (see kehtib nii interneti kui ka päriselu kohta). Lisaks tuleb vanemaid kuulata, kui nad ütlevad, et tuleb olla ettevaatlik.

KOOLITÖÖD

Oluline on meeles pidada, et koolitöö on kõige tähtsam ning et koolis tunni ajal ja kodus koolitööde tegemise ajal ei tohi telefoni kasutada, sest see segab keskendumist.

HEAOLU

Heaolu tähendab seda, et arvutimänge ei tohiks võtta liiga tõsiselt ja kaotuse korral ei tohi vihastada. Samuti ei ole hea arvutis liiga palju aega veeta, sest siis jäävad sõbrad võõraks.

PEREKOND

Läti laste pereelu-teemalisi filme rääkisid enesekindlusest ning armastusest ja austusest vanemate vastu. Kokkuvõttes on perekond tähtsam kui internet.

LÄTI

Nõustuvad, et internet aitas neil uusi sõpru leida

48%

42%

Tahavad, et neid kaasataks rohkem veebis olevatesse sõpruskondadesse

Kohtavad internetis tihti kuulujutte ja tagarääkimist

91%

61%

Teavad, kuidas välja selgitada, kas internetist leitud informatsioon on tõsi või mitte

Arvavad, et telefon/tahvelarvuti/arvuti segab neid, kui nad teevad oma koduseid kooliülesandeid

62%

47%

Kasutavad interneti selleks, et oma koolitööde kohta veel rohkem uurida kui õpetaja tegelikult palunud oli

Kui ollakse kurb, minnakse veebikeskkonda, et leida asju, mis tuju paremaks teeksid

69%

63%

Tunnevad, et nad veedavad rohkem aega telefonis/tahvelarvutis/arvutis, kui tegelikult kasulik oleks

Arvavad, et vanemad on nende veebikeskkonnaga seotud hobide ja huvide suhtes toetavad

39%

25%

Soovivad, et vanemad teeksid koos nendega veebikeskkonnas rohkem asju

SÕPRUS

Leedu lapsed tegid sõprusest palju filme, mis rääkisid sellest, et kui olla sõbralik ja kaasata teisi on lihtne internetist uusi sõpru leida. Seotud teemad on usaldus koos tõdemusega, et kõiki internetituttavaid usaldada ei saa.

USALDUS INTERNETIS

Usaldus internetis on Leedu laste jaoks populaarne teema. Filmides soovitati internetis leiduvat infot pimesi mitte usaldada, sest see võib olla väär või eksitav. Lisaks on hea paluda täiskasvanult nõu, kui ise internetis toimuva osas päris kindel ei ole.

KOOLITÖÖD

Koolitööde teema raames räägiti sellest, et oluline on koolitööd ära teha enne mängimist või vaba aja veetmist. Samuti ei tohiks telefonil, tahvelarvutil või arvutil lasta end koolitööde tegemisel segada.

HEAOLU

Ükski Leedu laps heaolu oma filmi teemaks ei valinud.

PEREKOND

Peresuhete teemal tehti kaks filmi. Üks rääkis pere ühistegevustest ja ühistest filmivaatamistest, teine aga vanemate aitamistest tehnoloogiaga seotud küsimustes.

LEEDU

Nõustuvad, et internet aitas neil uusi sõpru leida

43%

74%

Tahavad, et neid kaasataks rohkem veebis olevatesse sõpruskondadesse

Kohtavad internetis tihti kuulujutte ja tagarääkimist

28%

59%

Teavad, kuidas välja selgitada, kas internetist leitud informatsioon on tõsi või mitte

Arvavad, et telefon/tahvelarvuti/arvuti segab neid, kui nad teevad oma koduseid kooliülesandeid

46%

34%

Kasutavad interneti selleks, et oma koolitööde kohta veel rohkem uurida kui õpetaja tegelikult palunud oli

Kui ollakse kurb, minnakse veebikeskkonda, et leida asju, mis tuju paremaks teeksid

70%

55%

Tunnevad, et nad veedavad rohkem aega telefonis/tahvelarvutis/arvutis, kui tegelikult kasulik oleks

Arvavad, et vanemad on nende veebikeskkonnaga seotud hobide ja huvide suhtes toetavad

39%

28%

Soovivad, et vanemad teeksid koos nendega veebikeskkonnas rohkem asju

SÕPRUS

Norra laste jaoks tähendab sõprus, et internetis ei tohi kiusata ega õelaid kommentaare öelda. Samuti ei tohi internetist uute sõprade leidmisel unustusse jätta vanu sõpru.

USALDUS INTERNETIS

Peamine soovitus on kontrollida internetis avaldatud info allikaid, mitte vestelda võõrastega ja mitte minna nendega kohtuma, kui ei olda päris kindlad, et isik on see, kes ta väidab end olevat. Kui ei tea, kuidas oleks õige tegutseda, räägi kõigepealt kellegagi, keda sa usaldad.

KOOLITÖÖD

Ükski Norra laps koolitöid oma filmi teemaks ei valinud.

HEAOLU

Heaolu-teemal tehtud filmides räägiti sellest, et tuleb kinni pidada videomängudele ja filmidele seatud ealistest piirangutest, sest lapse aju ei ole veel täielikult välja arenenud ja eale mittesobiv vaatamine võib aju kahjustada.

PEREKOND

Peresuhete teemal tehti kaks filmi, mis rääkisid sellest, et perekonda tuleks suhtuda armastuse ja austusega ning oma seadmetesse ei tohi midagi ilma vanemate nõusolekuta alla laadida (nt Instagram), sest see võib lõppeda halvasti.

NORRA

Nõustuvad, et internet aitas neil uusi sõpru leida

41%

37%

Tahavad, et neid kaasataks rohkem veebis olevatesse sõpruskondadesse

Kohtavad internetis tihti kuulujutte ja tagarääkimist

44%

46%

Teavad, kuidas välja selgitada, kas internetist leitud informatsioon on tõsi või mitte

Arvavad, et telefon/tahvelarvuti/arvuti segab neid, kui nad teevad oma koduseid kooliülesandeid

29%

37%

Kasutavad interneti selleks, et oma koolitööde kohta veel rohkem uurida kui õpetaja tegelikult palunud oli

Kui ollakse kurb, minnakse veebikeskkonda, et leida asju, mis tuju paremaks teeksid

51%

33%

Tunnevad, et nad veedavad rohkem aega telefonis/tahvelarvutis/arvutis, kui tegelikult kasulik oleks

Arvavad, et vanemad on nende veebikeskkonnaga seotud hobide ja huvide suhtes toetavad

54%

23%

Soovivad, et vanemad teeksid koos nendega veebikeskkonnas rohkem asju

SÕPRUS

Rootsi laste sõpruse-
teemalised soovitusel
käsitlesid peamiselt
sõbralikkust üksteise
suhtes, sest õel käitumine
teeb teised kurvaks. On
oluline mõelda, kuidas
mõjutavad sinu sõnad
teisi.

USALDUS INTERNETIS

Usaldust käsitlevates filmides
räägiti sellest, et tuleb olla
kriitiline ning mitte uskuda kõike,
mida internetist näed ja loed.
Enne kui usud, veendu, et väite
taga on tõene allikas. Kahtluse
korral on kõige parem küsida
nõu vanematelt või mõnelt teiselt
täiskasvanult.

KOOLITÖÖD

Koolitööde tegemise ajaks
tuleb telefon välja lülitada,
et see segama ei hakkaks.
Kui tähelepanu hajub,
mõjutab see koolitööde
kvaliteeti ning kokkuvõttes
ka hindeid.

HEAOLU

Heaolust rääkivad
soovitusel kõnelesid sellest,
et kui keegi käitub internetis
õelalt, tuleks sellest rääkida
vanematega või pahatahtlik
isik ära blokeerida. Lisaks
tähebda heaolu, et
internetis ei tohiks liiga palju
aega veeta.

PEREKOND

Pereelu käsitlevaid filme
tehti Rootsis vaid mõned.
Rootsi lapsed julgustavad
teisi perega rohkem aega
veetma ja samuti tahavad
nad näidata, et perega võib
internetis koos toredasti
aega veeta.

ROOTSI

Nõustuvad, et
internet aitas neil
uusi sõpru leida

61%

10%

Tahavad, et neid
kaasataks rohkem
veebis olevatesse
sõpruskondadesse

Kohtavad
internetis tihti
kuulujutte ja
tagarääkimist

43%

77%

Teavad, kuidas
välja selgitada,
kas internetist
leitud
informatsioon on
tõsi või mitte

Arvavad, et
telefon/tahvelarvuti/
arvuti segab neid,
kui nad teevad oma
koduseid
kooliülesandeid

31%

55%

Kasutavad
interneti selleks,
et oma koolitööde
kohta veel
rohkem uurida kui
õpetaja tegelikult
palunud oli

Kui ollakse kurb,
minnakse
veebikeskkonda, et
leida asju, mis tuju
paremaks teeksid

50%

30%

Tunnevad, et nad
veedavad rohkem
aega telefonis/
tahvelarvutis/arvut
is, kui tegelikult
kasulik oleks

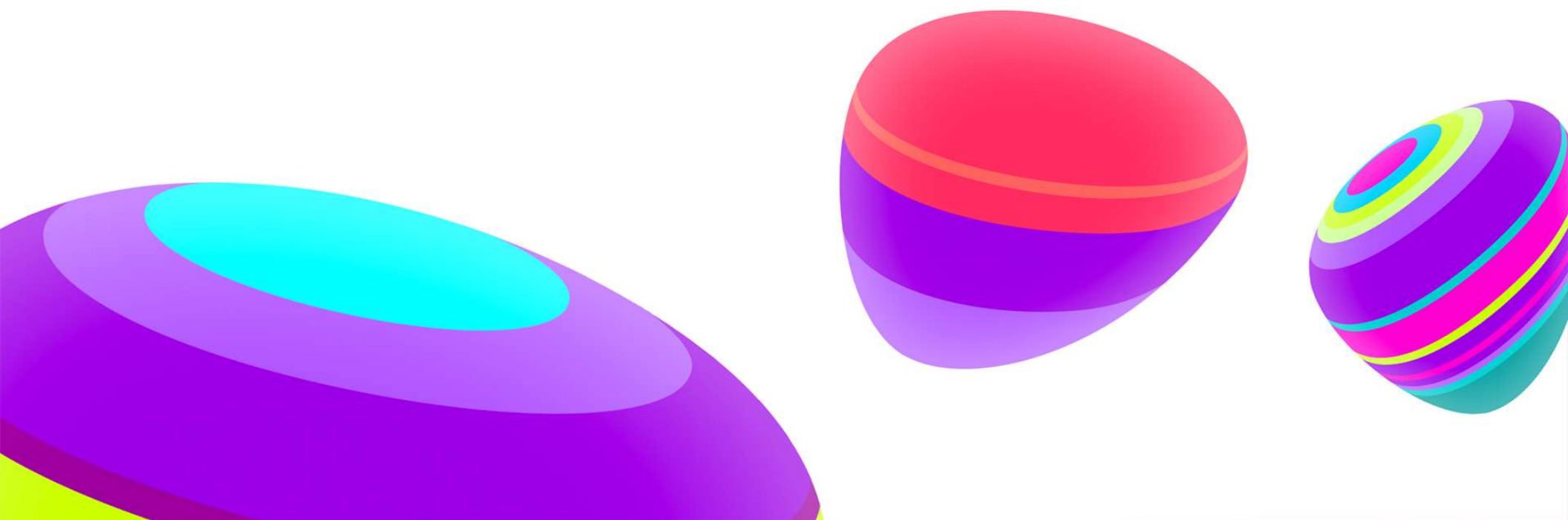
Arvavad, et
vanemad on
nende
veebikeskkonnag
a seotud hobide
ja huvide suhtes
toetavad

58%

19%

Soovivad, et
vanemad teeksid
koos nendega
veebikeskkonnas
rohkem asju

UURINGU LÄBIVIIMISE MEETOD JA ULATUS

VÄLITÖÖD JA RAPORTI KOOSTAMINE

Käesoleva uuringuraporti aluseks on 6. klassi õpilastega (12-aasta vanused lapsed) läbi viidud töötoad Taanis, Eestis, Soomes, Lätis, Leedus, Norras ja Rootsis.

Töötöad viidi läbi kohalikus keeles 2018. aasta septembris ja oktoobris. Kaks akadeemilist tundi (2x45min, vajadusel vaheajaga) kestnud töötubade korraldamist juhtisid Telia tiimid.

Töötöa alguses paluti lastel individuaalselt täita kümnest küsimusest koosnev küsimustik. Seejärel anti lastele juhised animatsioonitarkvara Plotagon kasutamiseks ja ülevaade viie etteantud teema sisust. Lapsed tegid 3..4-liikmelistes rühmades 40 minuti jooksul valitud teemal animeeritud filmi, mille eesmärk oli anda internetielu käsitlevaid soovitusi noorematele lastele.

CAP 2018 ei ole klassikaline kvantitatiivne uuring. Uuringu valim ei ole esinduslik ning seetõttu ei saa uuringu tulemuste põhjal teha 12-aastaste laste kohta käivaid üldistusi uuringus osalenud riikide kohta

Ipsos'e uuringu analüüsi ja raporti koostamisega tegelenud meeskond.

Ulf Boreus
Vanemanalüütik

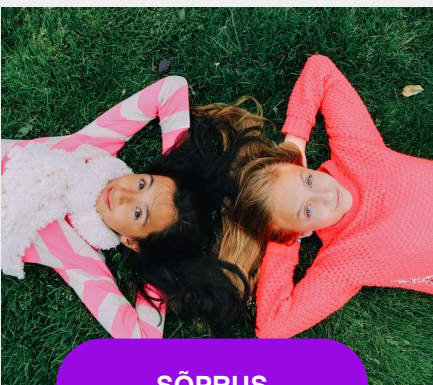
Charlotte Heiman
Analüütik

Maria Hedengren
Analüütik

IPSOS
www.ipsos.com

KUIDAS LASTELE ÜLESANNET SELGITATI

SÕPRUS

Internet võib mõnikord olla kasulik ja inimesi ühenda, kuid teinekord võib internet sõprusele ka halvasti mõjuda.

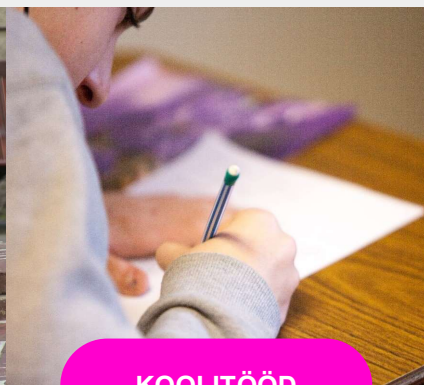
Millist nõu te annaksite noorematele lastele internetisõprust puudutavates küsimustes?

USALDUS INTERNETIS

Internetis on tohutult infot. Lapse jaoks võib olla keeruline vahet teha tõesel ja vääral infol.

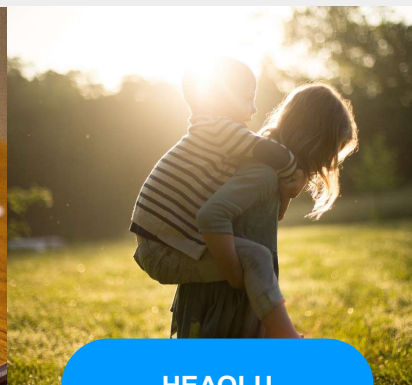
Millist nõu te annaksite noorematele lastele internetist info otsimise kohta?

KOOLITÖÖD

Internet võib olla abiks koolitööde tegemisel, aga teisalt võib see koolitööd ka segama hakata, kui liiga palju aega kulub internetis teistele asjadele.

Millist nõu te annaksite noorematele lastele interneti ja koolitööde kohta?

HEAOLU

Heaolu võib tähendada sinu kehalist ja vaimset heaolu ja seda, kuidas internet sinu heaolu mõjutab.

Millist nõu te annaksite noorematele lastele internetiga seotud heaolu kohta?

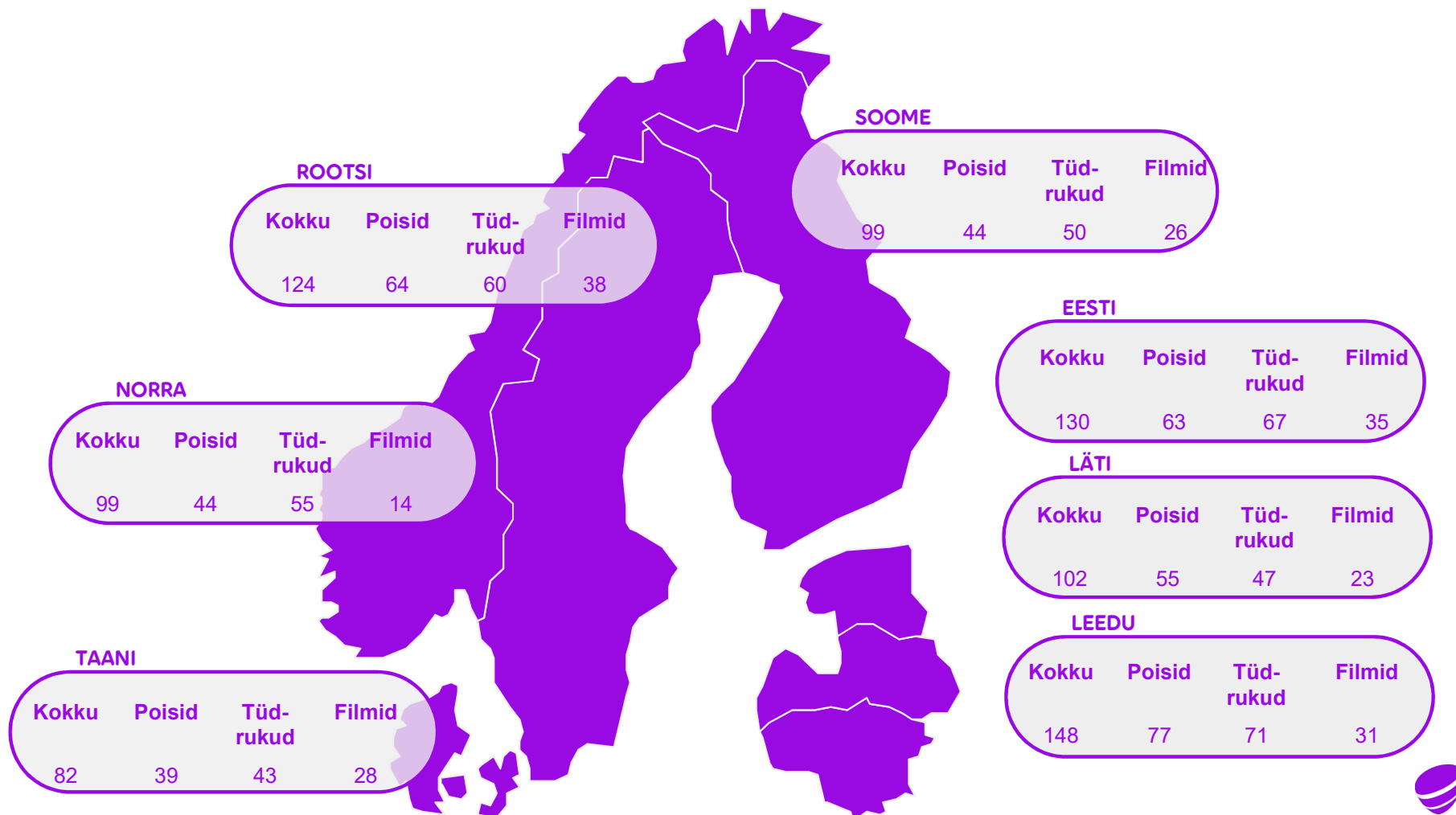
PEREKOND

Peres võivad interneti ja selle kasutamise osas olla lastel ja vanematel erinevad arvamused.

Millist nõu te annaksite noorematele lastele interneti ja pereelu kohta?

7 RIIKI, 779 OSALEJALT JA 195 FILMI

KOHALIKUD PARTNERID

Enamikus riikides tegi Telia töötubade korraldamisel koostööd kohalike mittetulundusühingutega

TAANI

CENTER
FOR
RUMMELIGHED

EESTI

SOOME

LÄTI

NORRA

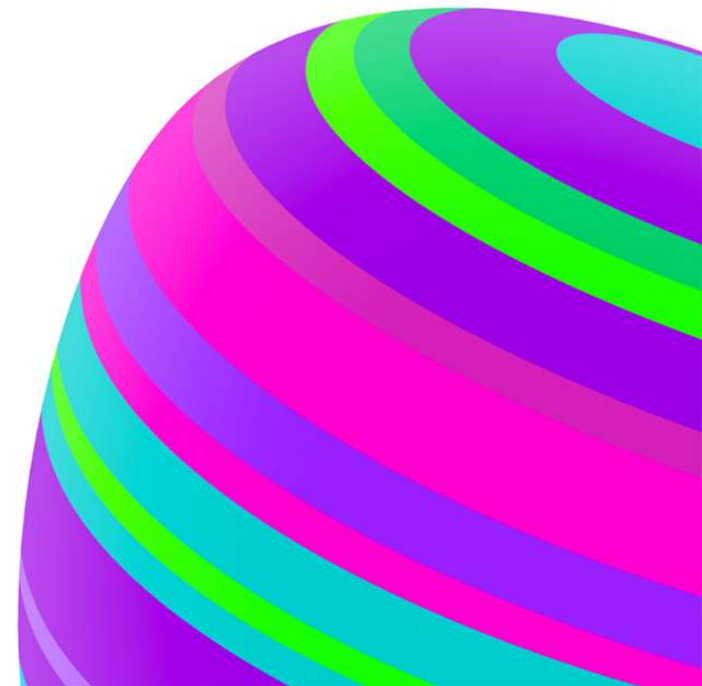
ROOTSI

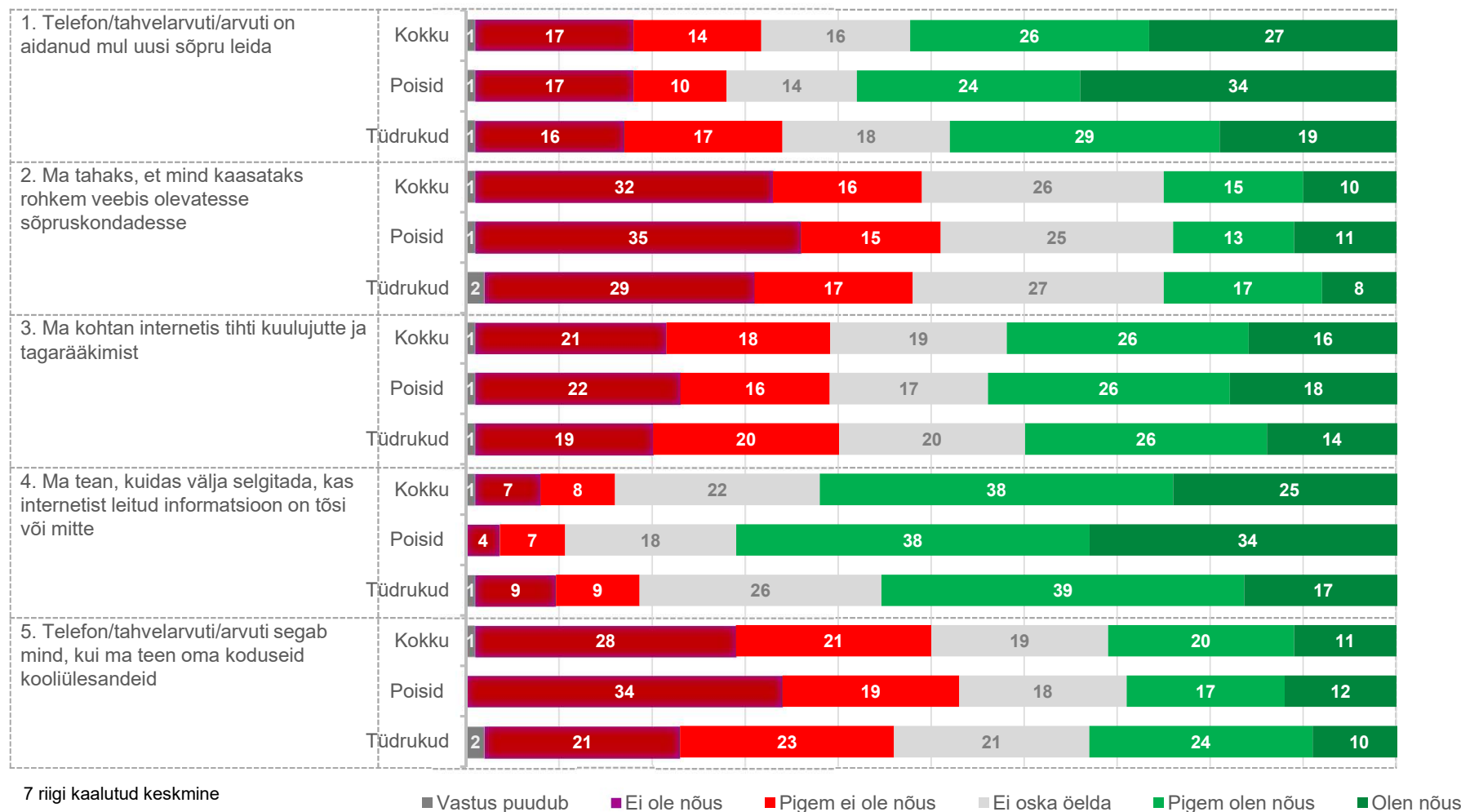
Projekti läbiviimist toetas Plotagon

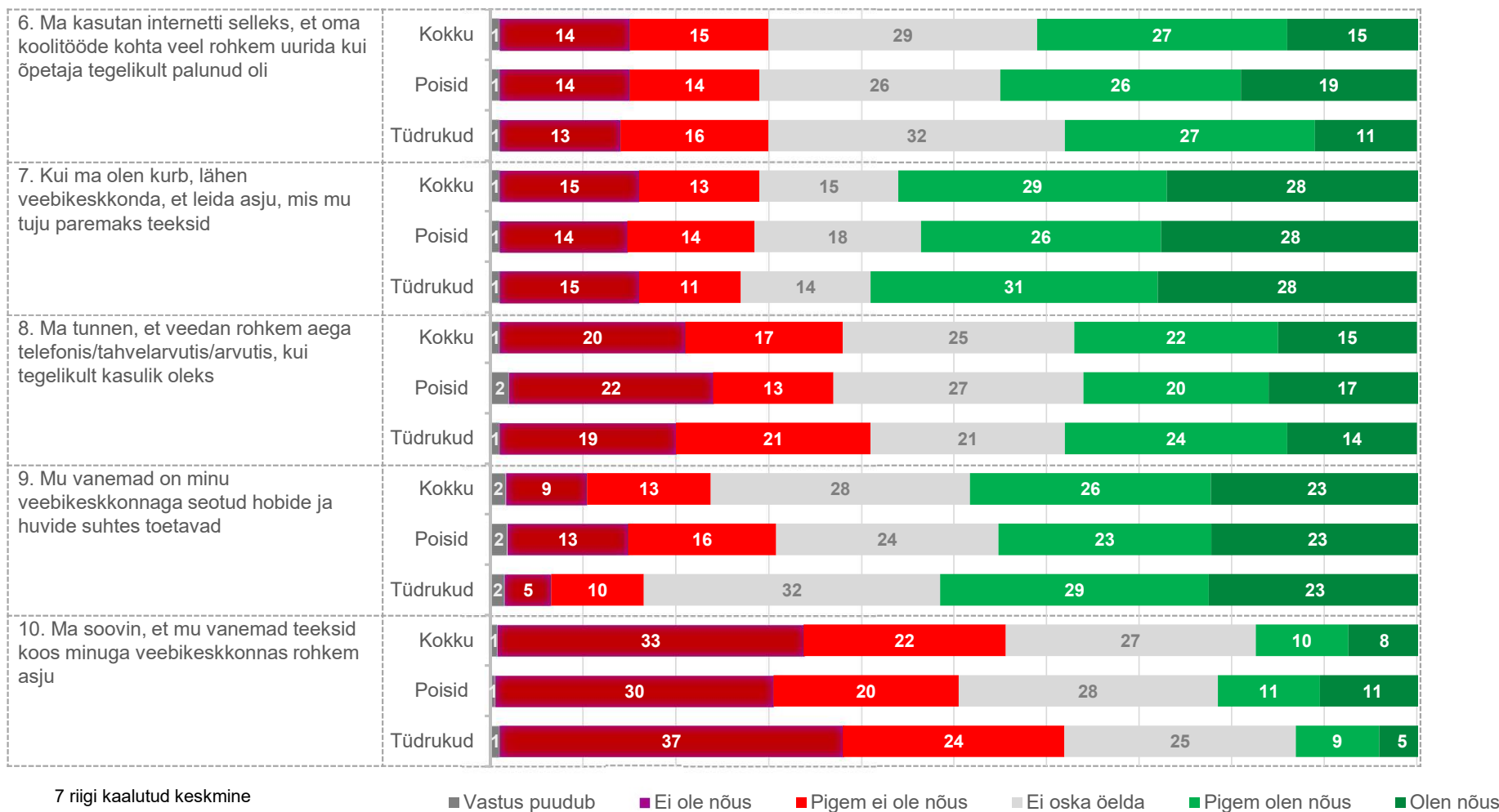
LISA: GRAAFIKUD

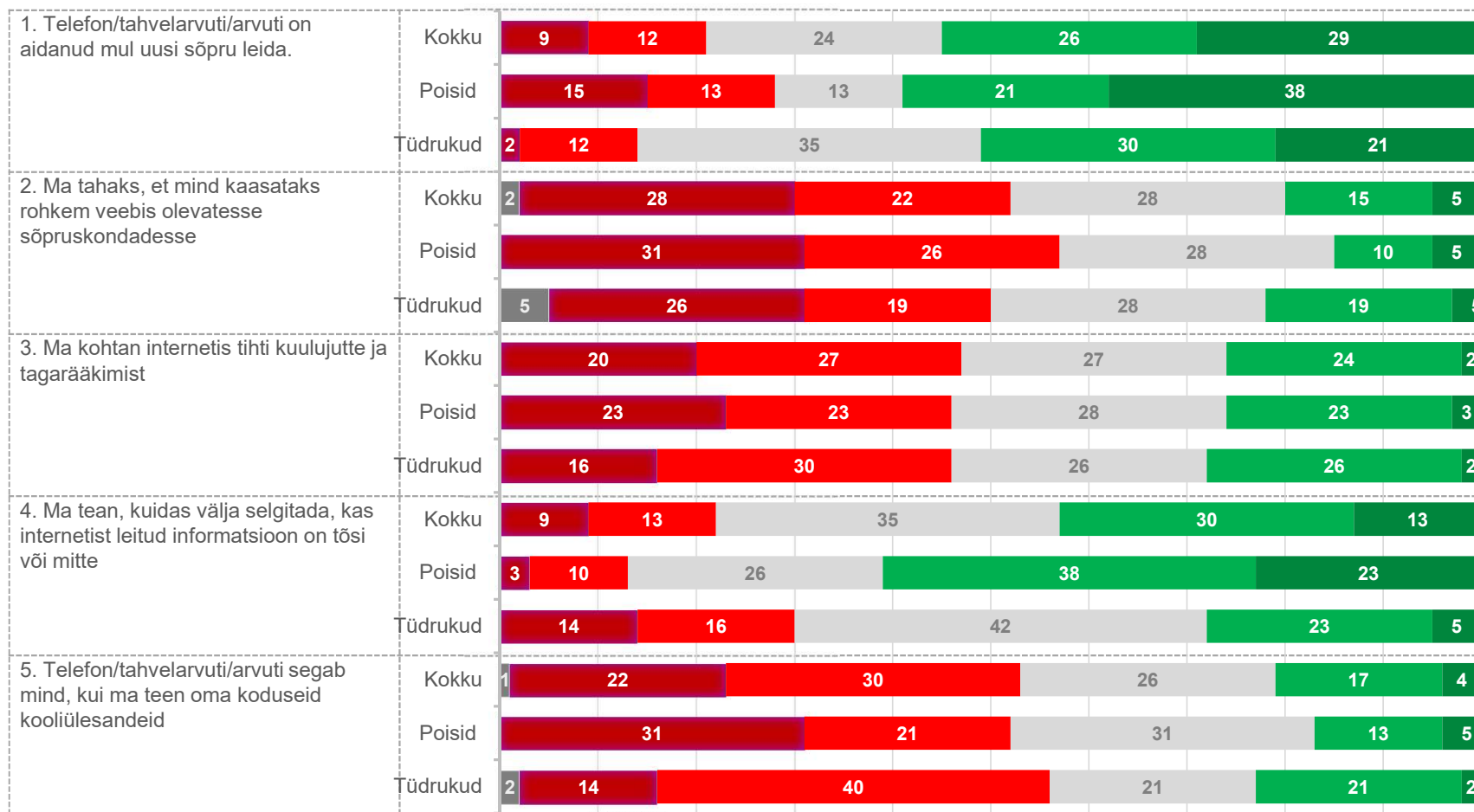
KOKKU

KOKKU

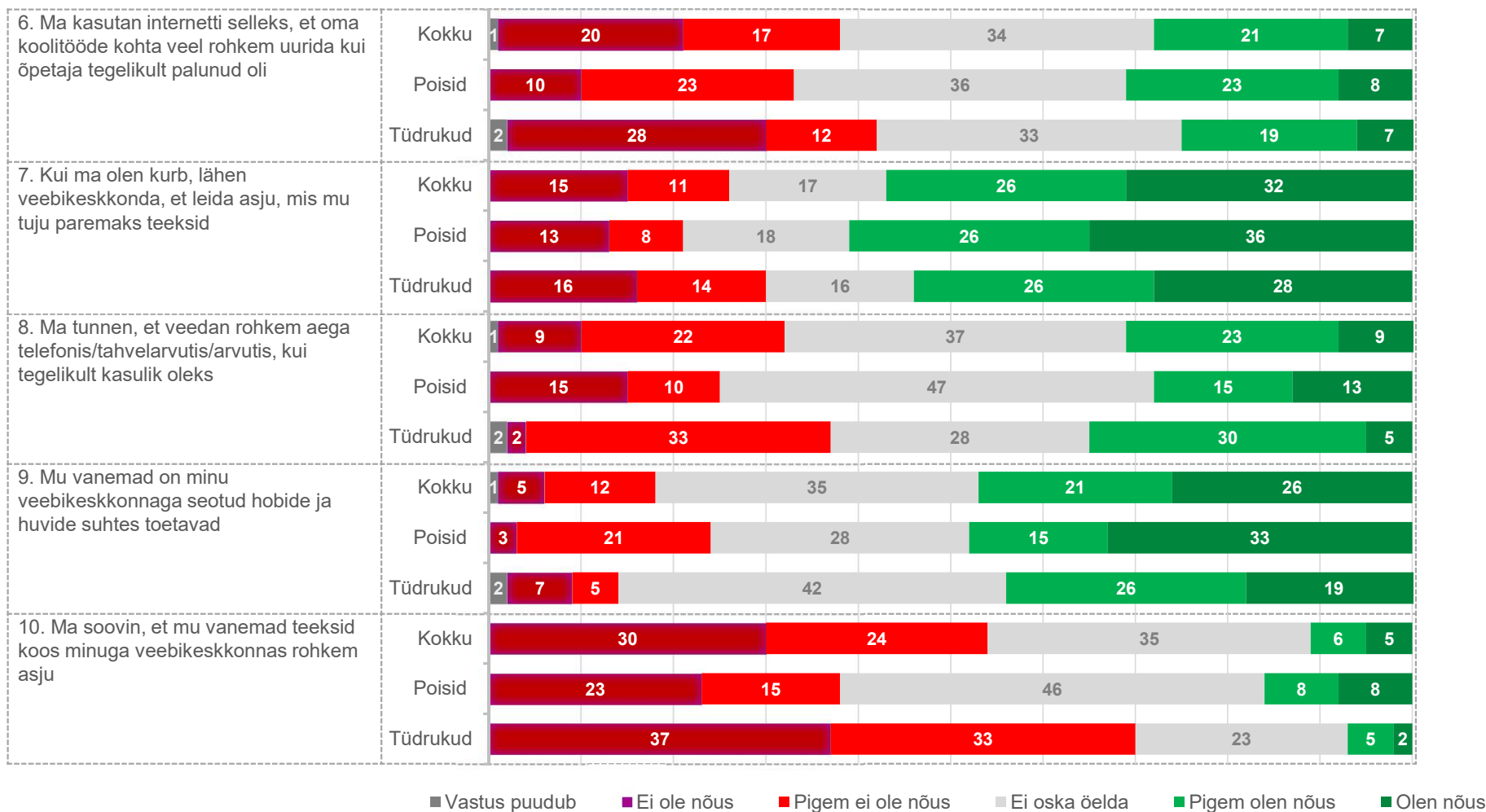
TAANI

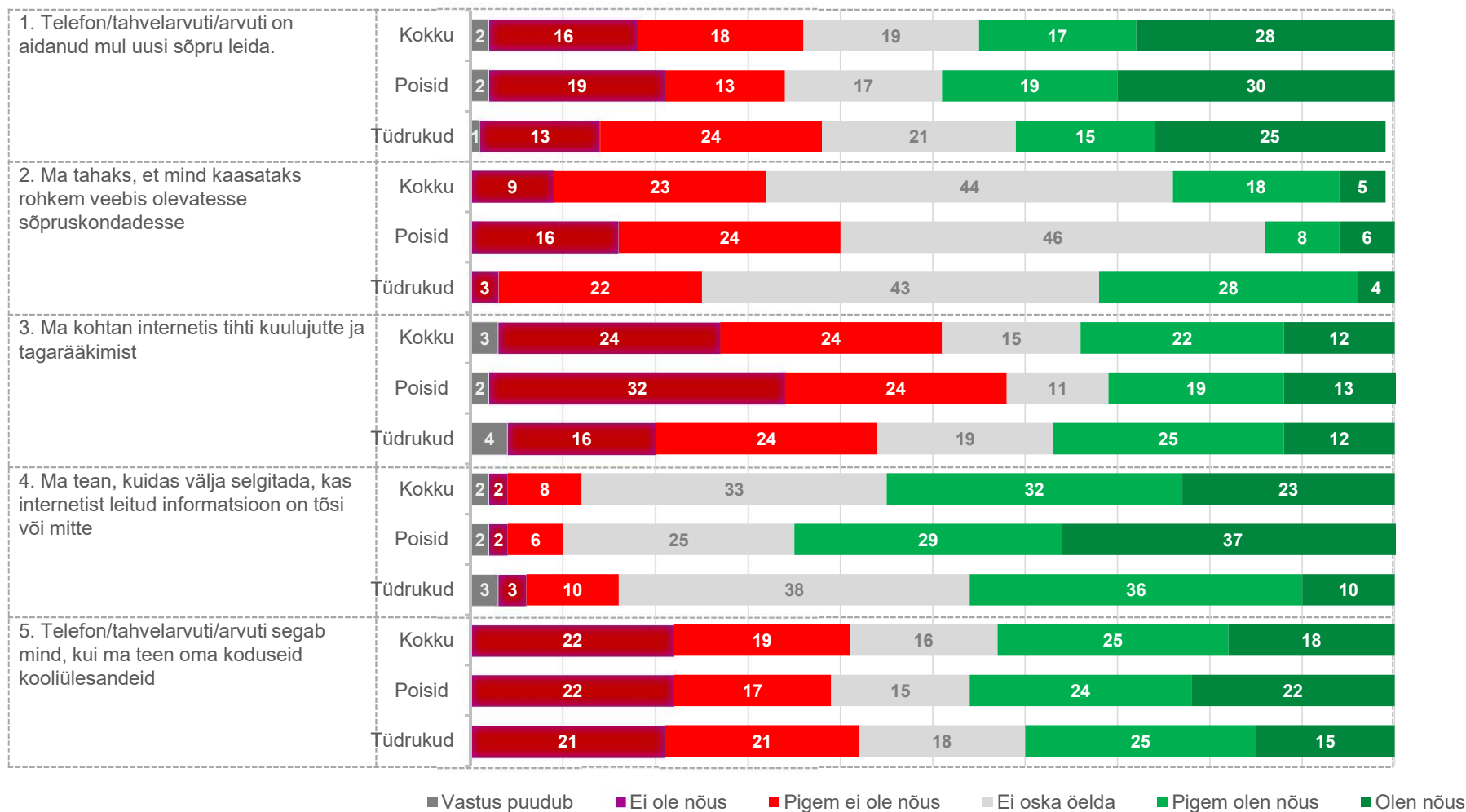
■ Vastus puudub ■ Ei nõustu üldse ■ Ei nõustu osaliselt ■ Ei oska öelda ■ Nõustun osaliselt ■ Nõustun täielikult

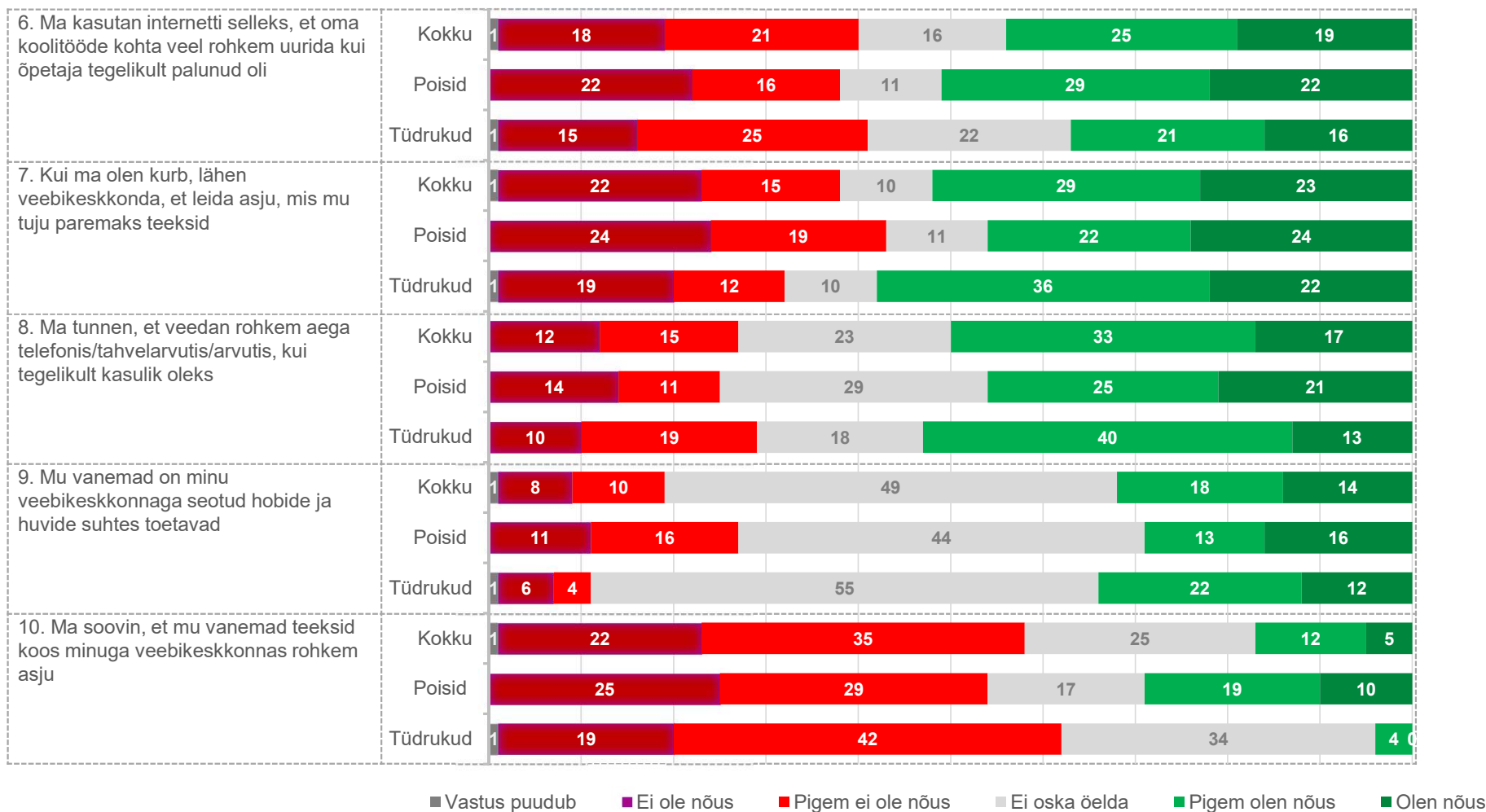
TAANI

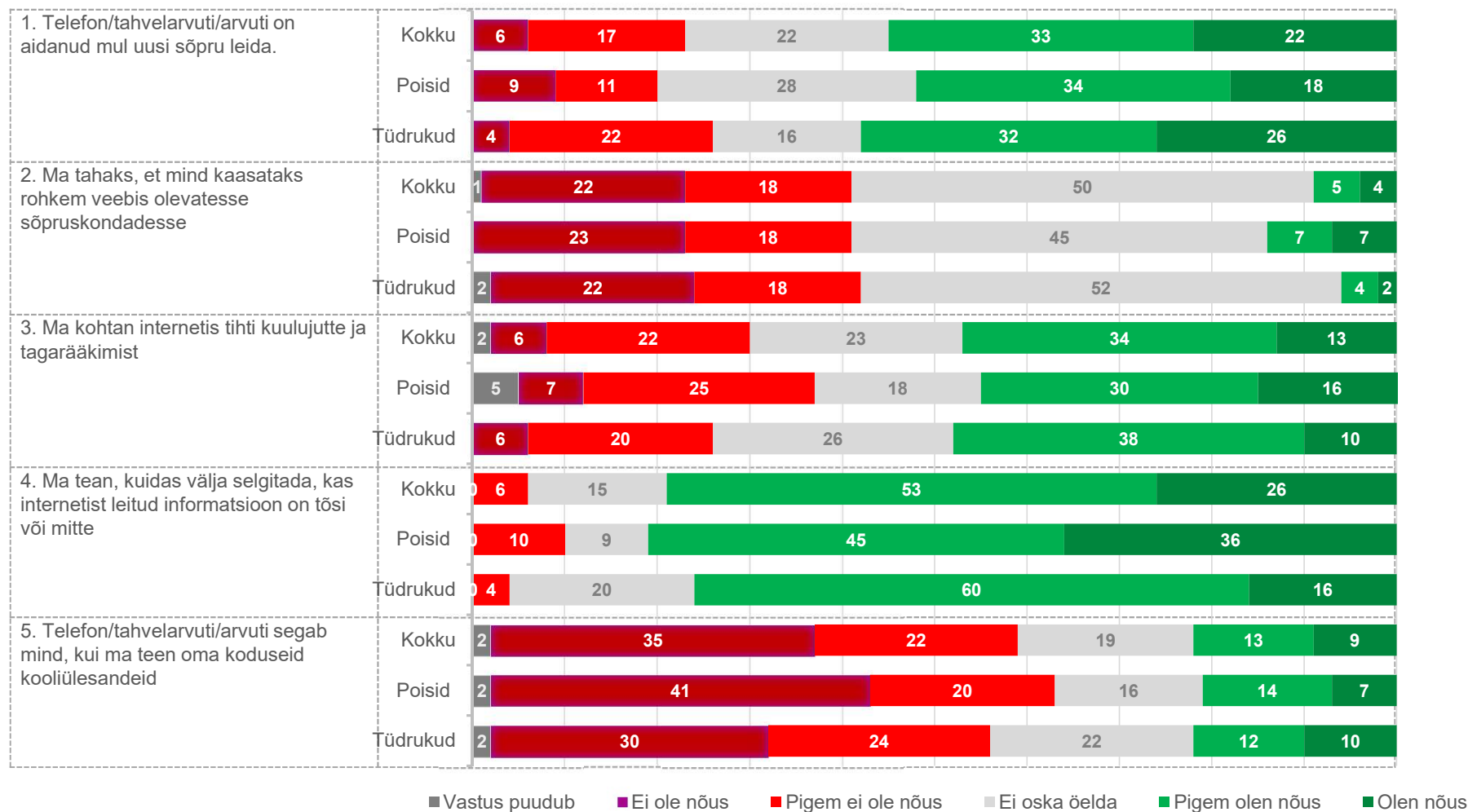
EESTI

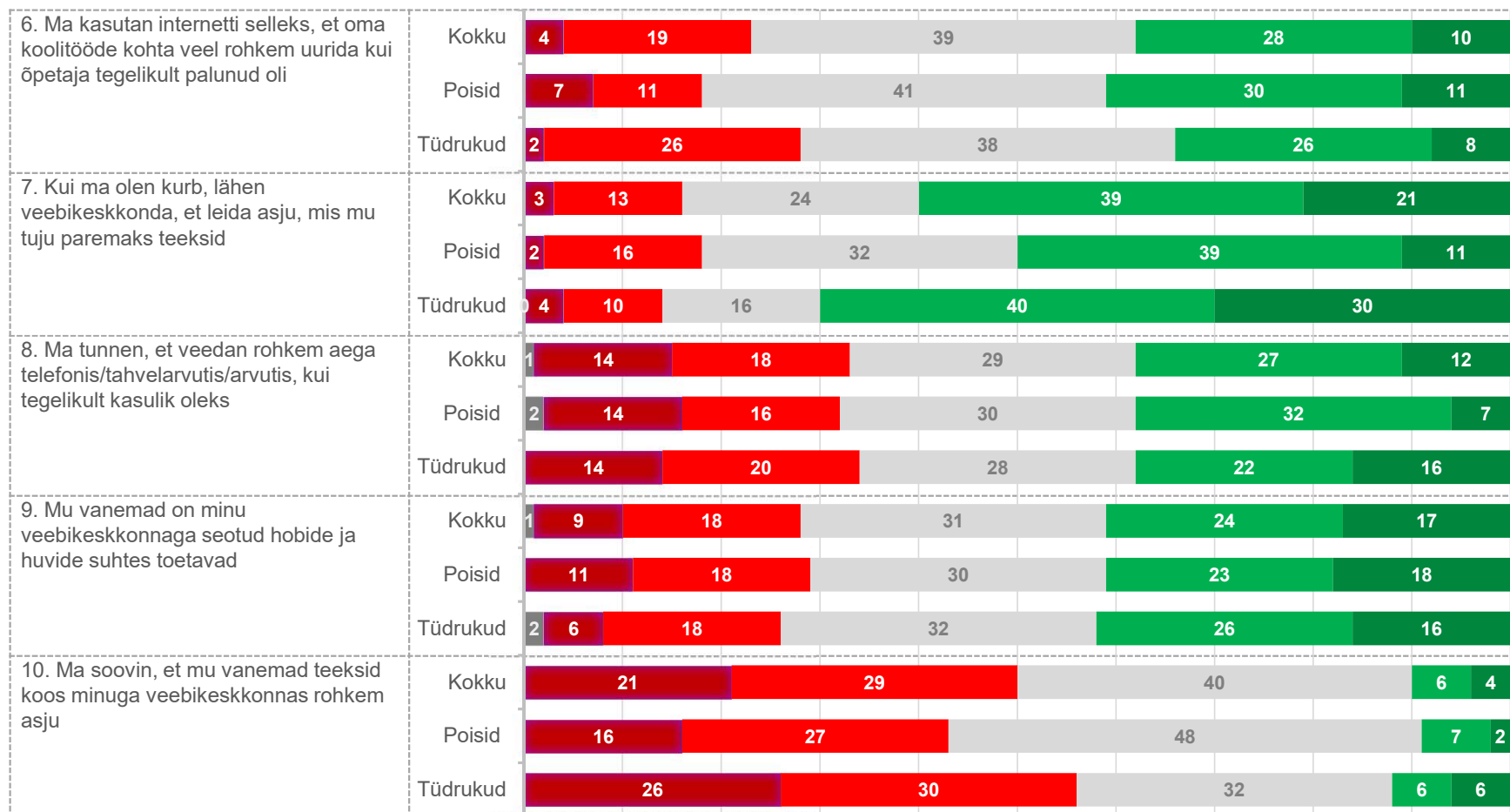
EESTI

SOOME

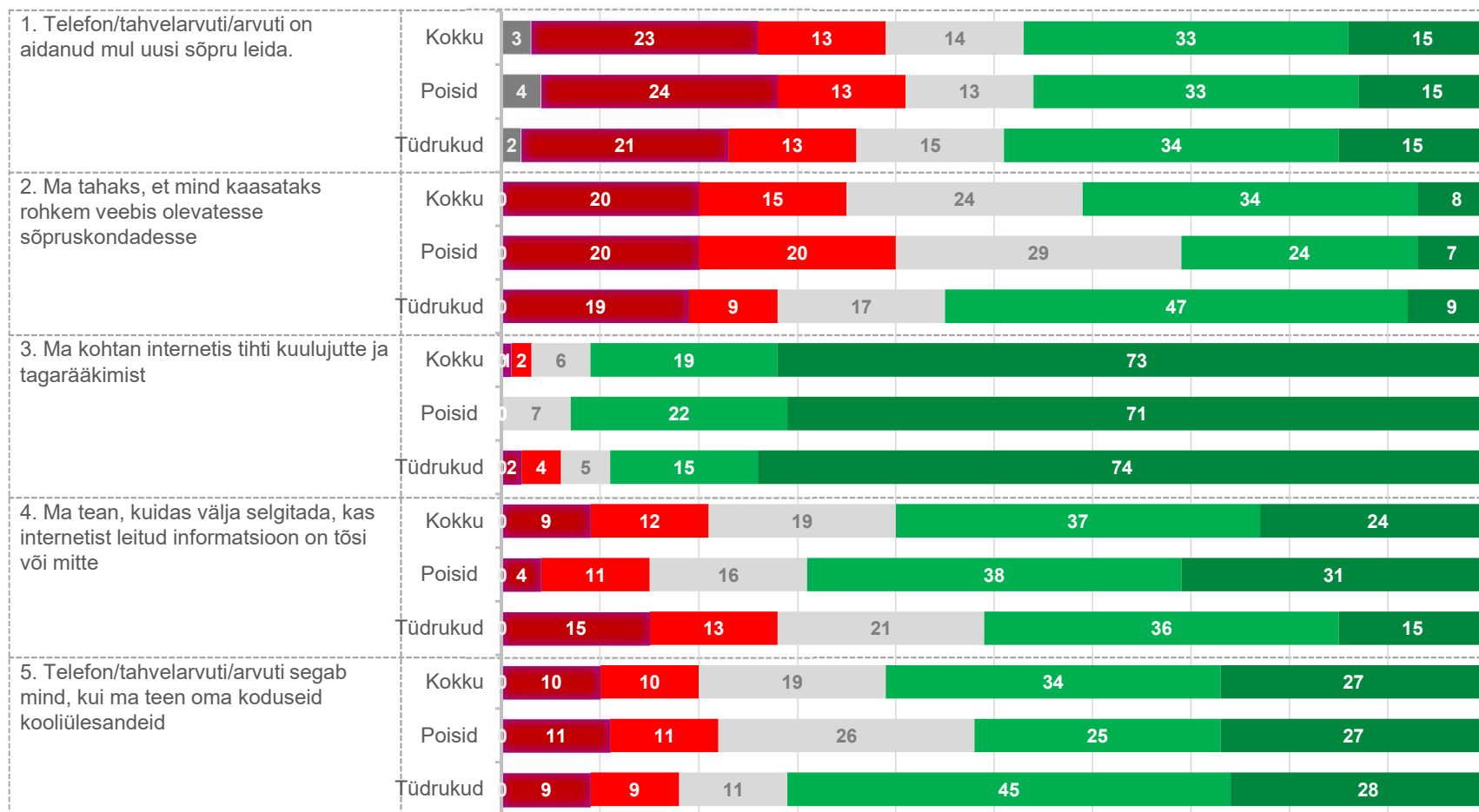
SOOME

Vastus puudub
 Ei ole nõus
 Pigem ei ole nõus
 Ei oska öelda
 Pigem olen nõus
 Olen nõus

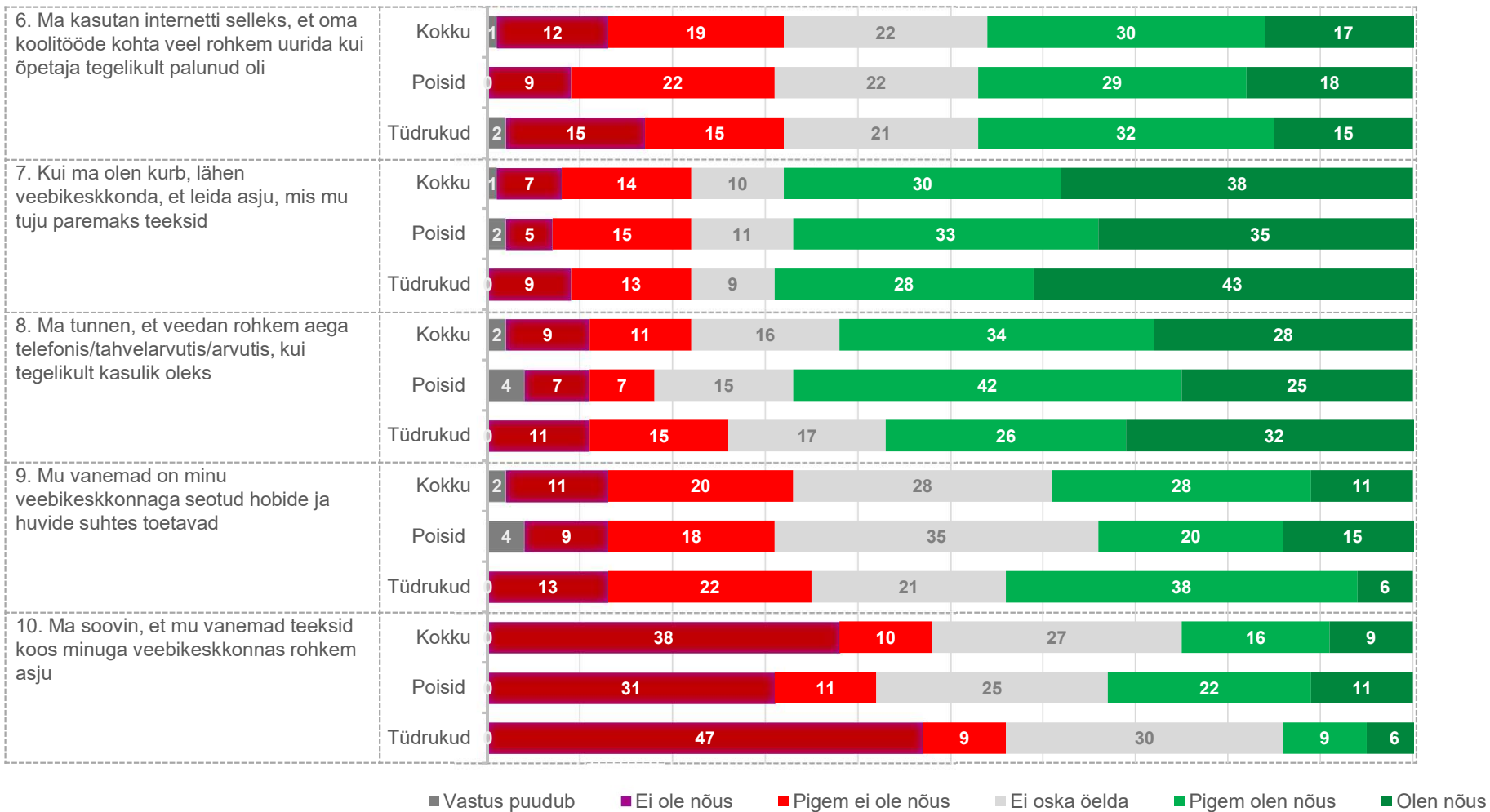
LÄTI

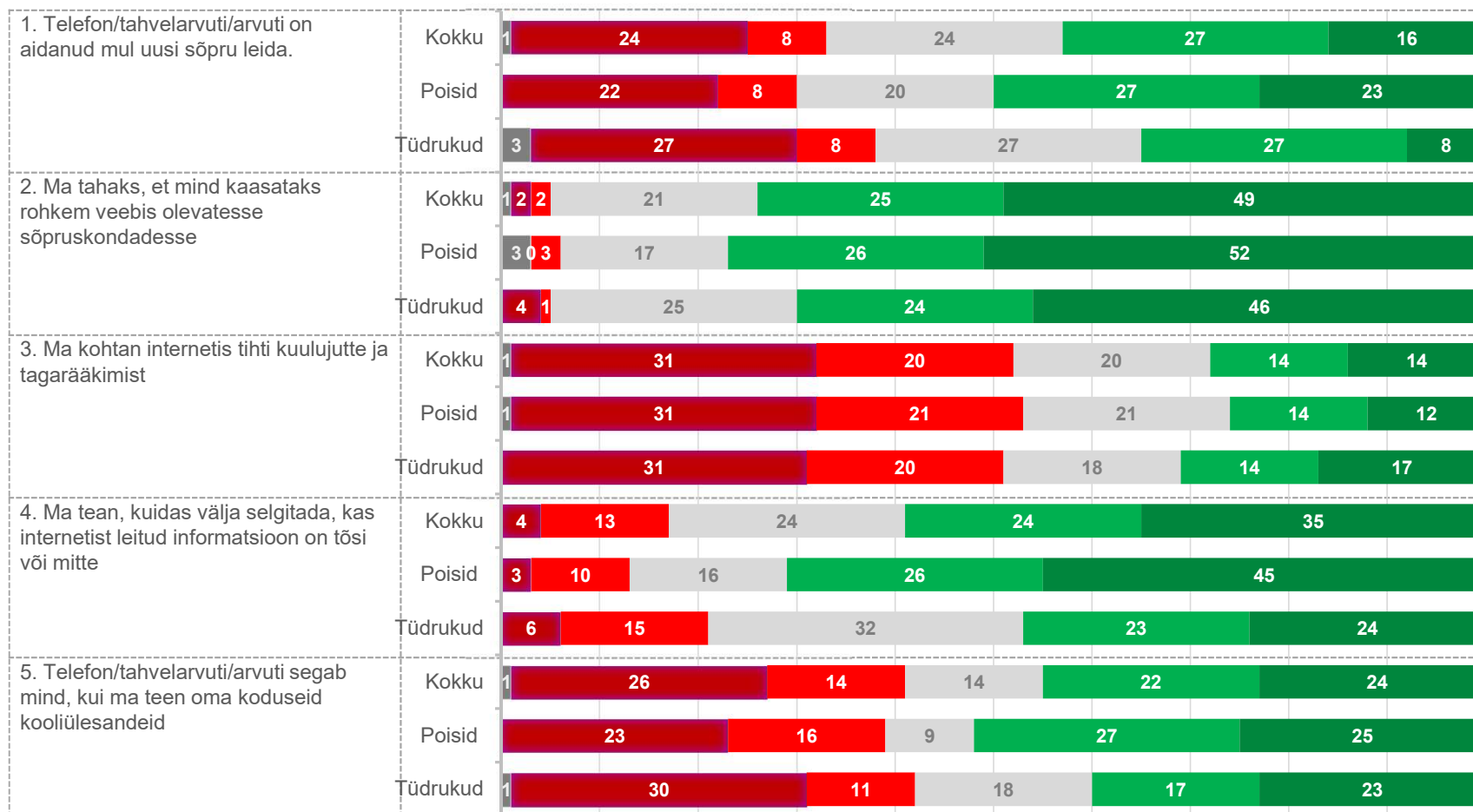
Vastus puudub
 Ei ole nõus
 Pigem ei ole nõus
 Ei oska öelda
 Pigem olen nõus
 Olen nõus

LÄTI

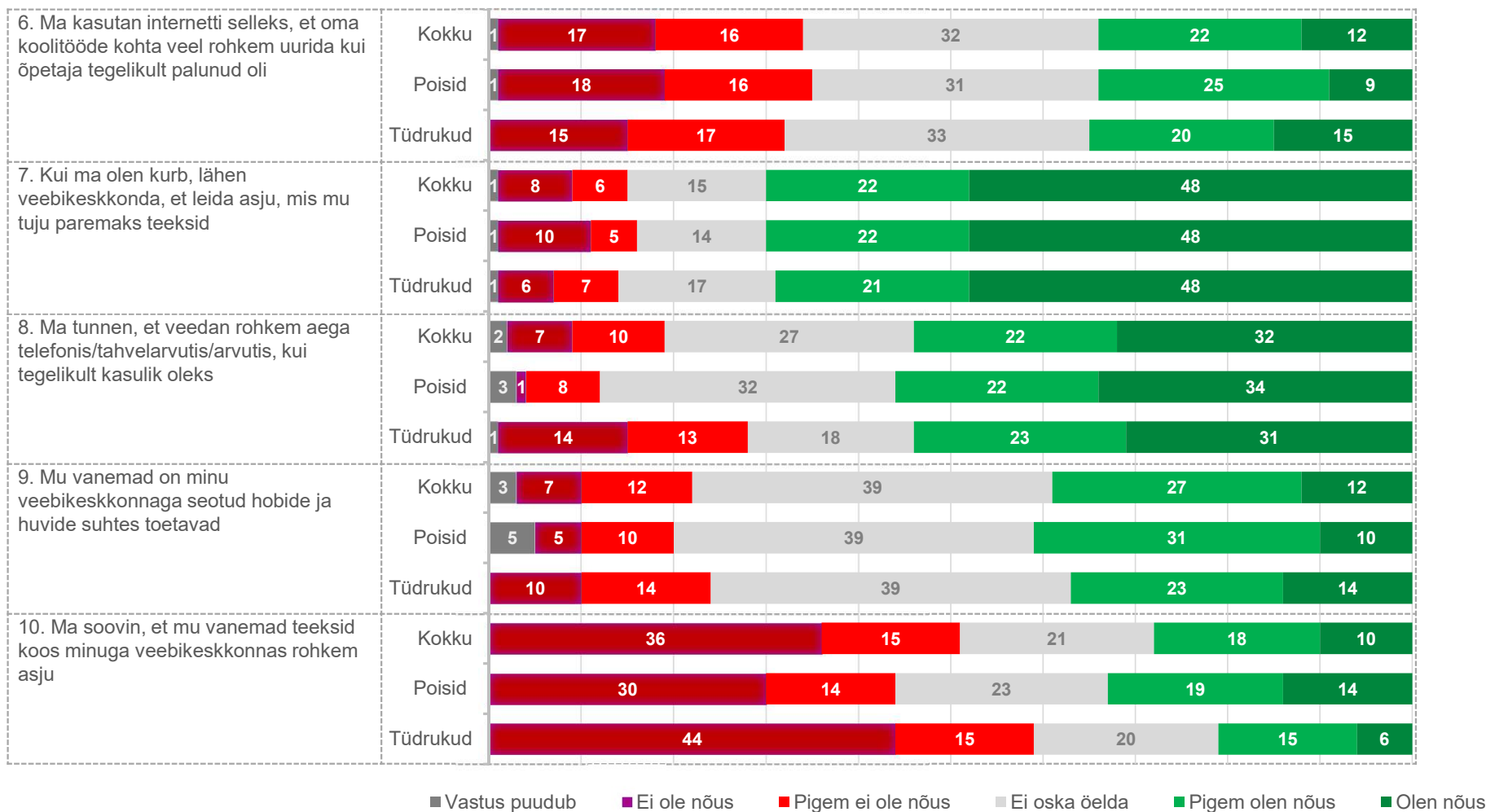
LEEDU

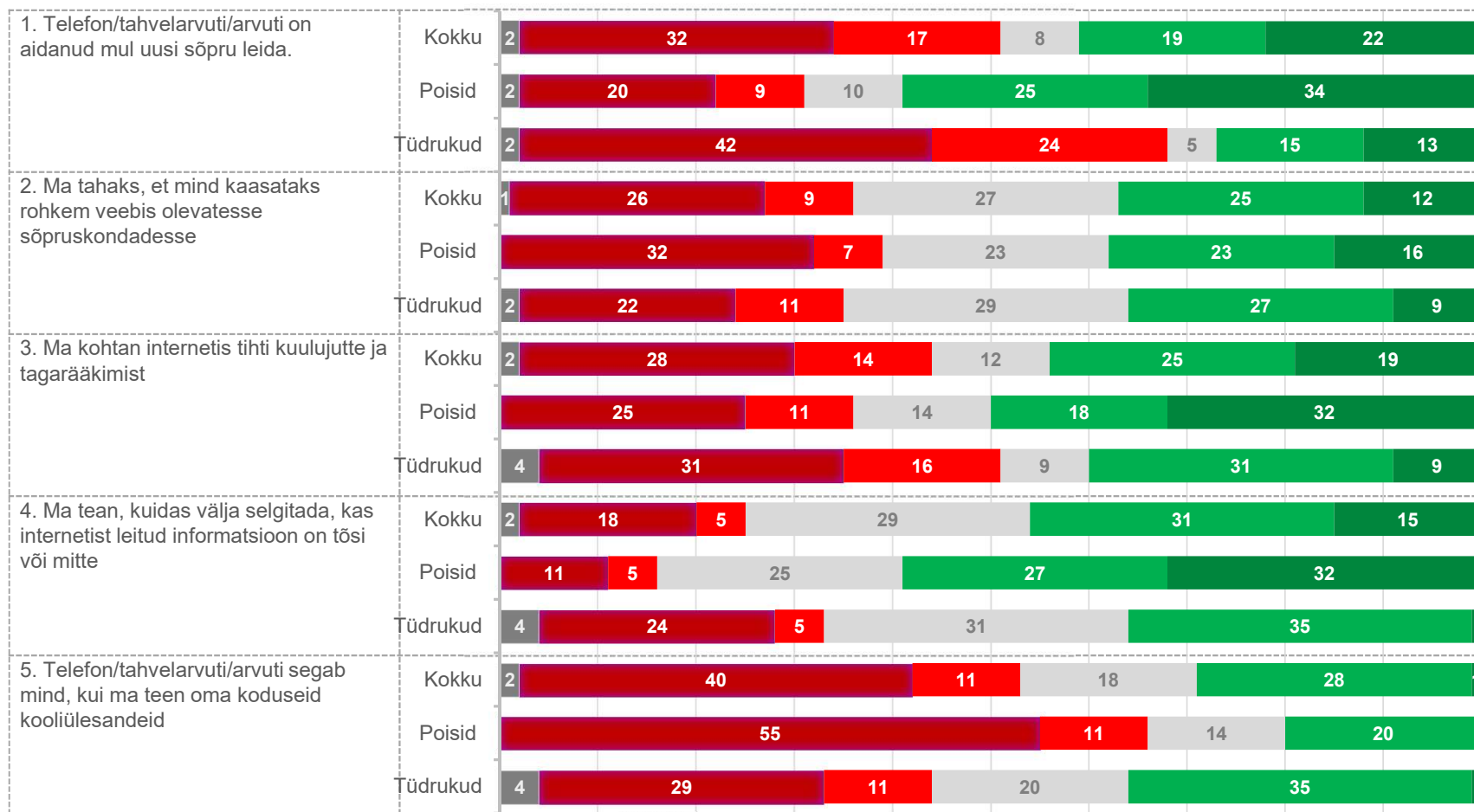
■ Vastus puudub ■ Ei nõustu üldse ■ Ei nõustu osaliselt ■ Ei oska öelda ■ Nõustun osaliselt ■ Nõustun täielikult

LEEDU

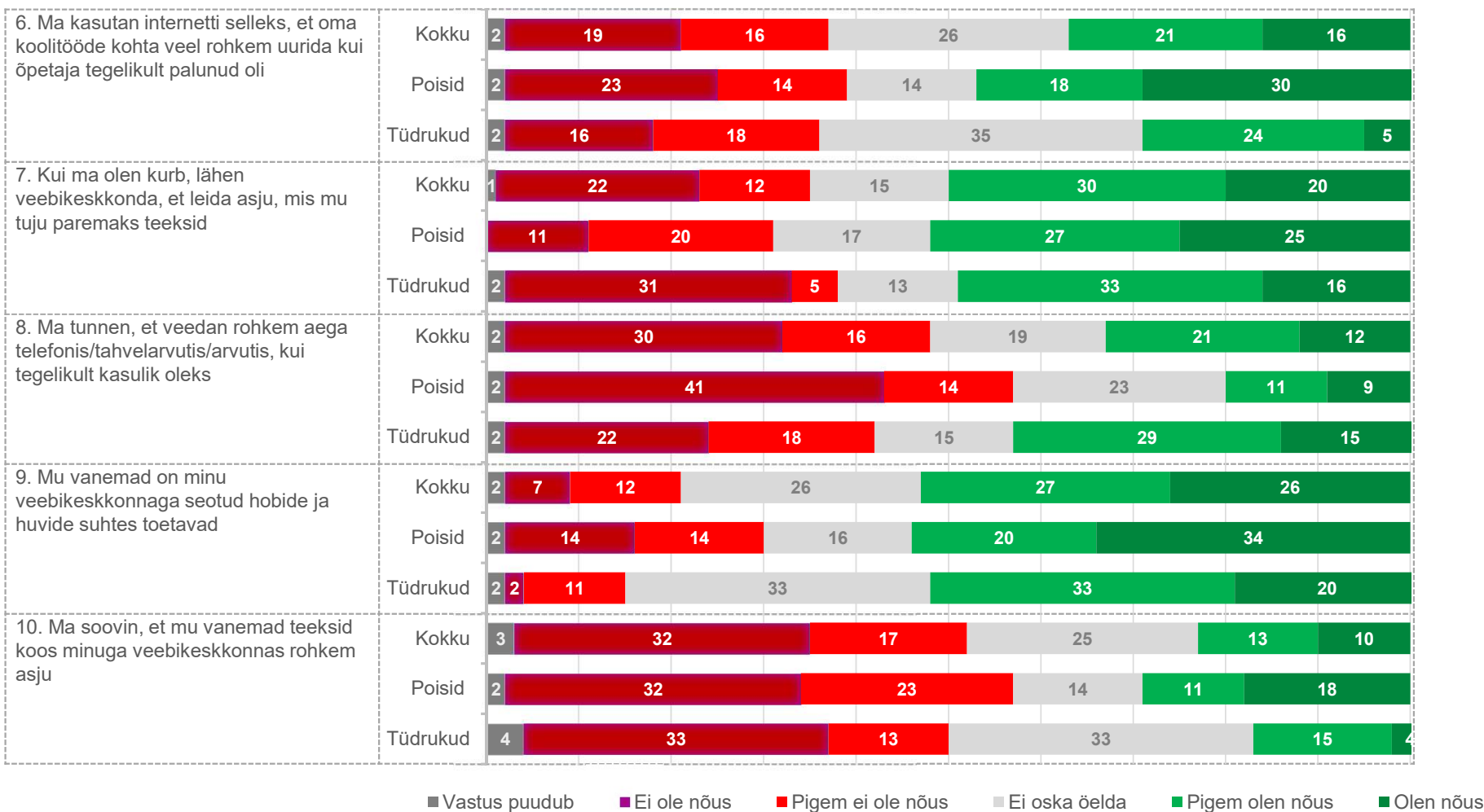
NORRA

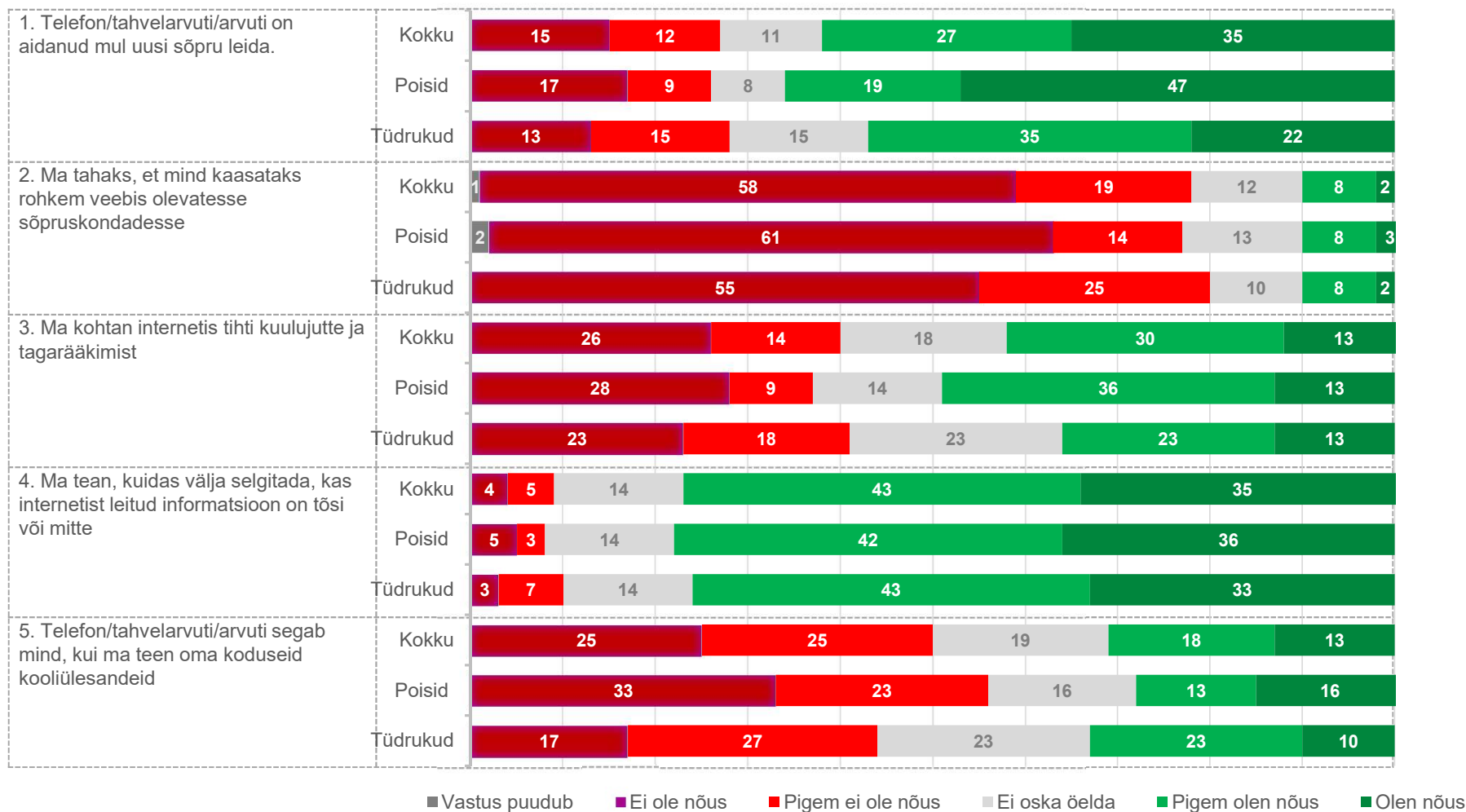
■ Vastus puudub ■ Ei ole nõus ■ Pigem ei ole nõus ■ Ei oska öelda ■ Pigem olen nõus ■ Olen nõus

NORRA

ROOTSI

ROOTSI

